

บรรณานุกรม



ภาษาไทย

หนังสือ

กมล สุคประเสริฐ. เทคนิคการวิจัย. พระนคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๖.

กมล สมวิเชียร. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๖.

\_\_\_\_\_ . "วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาทางการเมือง." วรรณไวทยาการ. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.

กระมล ทองธรรมชาติ. การเมืองและประชาธิปไตยของไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และท่าปกเจริญผล, ๒๕๑๕.

กิติมา ปรีชาคิดก. ปรัชญาการศึกษา. ธนบุรี : ประเสริฐการพิมพ์, ๒๕๒๐.

เกียรติชัย พงษ์พานิช. การปฏิบัติ ๒๔๗๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัท  
ดวงวิทยาจำกัด, ๒๕๑๔.

กติกุทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. ประชาธิปไตยสำหรับชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร :  
สำนักพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๑๖.

คณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. สำนักนายกรัฐมนตรี. สถิติทางการ  
ศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๑๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักนายก  
รัฐมนตรี, ๒๕๑๕.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ลัทธิการเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์,  
๒๕๑๘.

\_\_\_\_\_. ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร :  
สำนักพิมพ์พิมพ์เเนก, ๒๕๑๘.

ชวาล แพทย์กุล. เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๐๘.

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. สังคมกับการปกครอง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา,  
๒๕๒๑.

\_\_\_\_\_. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,  
๒๕๑๘.

\_\_\_\_\_. และรอด พิธีเสียบ. อุปสรรคของระบอบประชาธิปไตยในไทย.  
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๗.

ทิพาพร พิมพ์ฤทธิ์ และอนุสรณ์ ลิ้มมณี. พฤติกรรมทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร :  
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐.

ชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร. ระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา,  
๒๕๒๐.

ประคอง กรรณสูต. สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนา  
พานิช, ๒๕๒๐.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ การวัดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม. กรุงเทพ  
มหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐.

ประสาร ทิพย์ธารา. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงช้าง  
ธรรมประทีป, ๒๕๒๐.

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ. ประชาธิปไตยสำหรับคนไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์  
สยามการพิมพ์, ๒๕๑๘.

บรรพต วีระชัย และสุธินันท์ คันทีกุล. สังคมวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘.

\_\_\_\_\_ . และคณะ. รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐.

วิเชียร เกตุสิงห์. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๒.

วีรยุทธ วิเชียร ไชยดีและคณะ. ประชาธิปไตยของชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิมพ์เนต, ๒๕๑๖.

วุทธิชัย จานงค์. การเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น, ๒๕๒๑.

ไสว เลี่ยมแก้ว. การวัดผลและการประเมินผลการศึกษา. ยะลา : ยะลากรพิมพ์, ๒๕๑๖.

สว่าง ลานเหลือ. ๓๗ ปีของการปฏิวัติ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๕.

สิริ เทศประสิทธิ์. ข้อคิดเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๕.

สุชุม นวลสกุล. ทฤษฎีการเมืองแห่งนวสมัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘.

สนธิ เศษานันท์. แผนพัฒนาการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระราชดำริของพระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๔๖๘ - ๒๔๗๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยเกษม, ๒๕๑๘.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. การพัฒนาศึกษา ฉบับที่ ๓ (๒๕๑๕ - ๒๕๑๘). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา, ๒๕๑๘.

อำนวยการพิมพ์ ชูวงษ์. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร :  
โรงพิมพ์แพรวพิทยา, ๒๕๑๘.

### วารสาร

ลิขิต ชีว เวคิน. "การเมืองไทยกับประชาธิปไตย." รัฐศาสตร์สาร ๑ (มีนาคม -  
เมษายน ๒๕๑๖) : ๑ - ๒๓.

วิสุทธิ โปธิ์แทน. "การให้ความรู้ทางการเมือง เพื่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง  
อย่างมีประสิทธิภาพ." รัฐศาสตร์สาร ๓ (สิงหาคม - ๒๕๑๘) : ๔๘.

อรรถพร พงษ์วาท. "การศึกษากับการเมือง." วารสารสังคมศาสตร์ ๑๑ (มกราคม  
๒๕๑๗) : ๑๐๘ - ๑๒๒.

อุษณีญ์ ฉัตรานนท์. "แนวทางการศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการ Political  
Socialization" รัฐศาสตร์นิเทศ ๕ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๑๗)  
: ๘ - ๒๘.

อุทัย หิรัญโต. "อิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีต่อพฤติกรรมในวงราชการไทย."  
วารสารสังคมศาสตร์ ๗ (มกราคม ๒๕๑๓) : ๗๔ - ๘๔.

### เอกสารอื่น ๆ

กมล สมวิเชียร. "การศึกษากับประชาธิปไตย." จุดสารชุมนุมประวัติศาสตร์  
วิทยาลัยวิชาการศึกษาระดับมัธยม กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์,  
๒๕๑๗.

โกศล ธรรมชชาติ. "การวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียน ม.ศ. ๒ โรงเรียน  
อาชีวศึกษา เขตการศึกษาที่ ๒." วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต แผนกวิชา  
การวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,  
๒๕๑๘.

ชนะ นิลรัตน์. "การวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น ม.ศ. ๓  
เขตการศึกษาที่ ๒." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกศึกษาศาสตร์  
การศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,  
๒๕๑๕.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. "บทบาทของทหารในการเมืองไทย." กรุงเทพมหานคร :  
(ม.ป.ท), ๒๕๒๑.

ชวน หลีกภัย. "ประชาธิปไตยในเมืองไทย." ปาฐกถาทางวิชาการวิทยาลัยครู  
สงขลา กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นิตยสาร, ๒๕๑๓.

दनอม ชาร์ตทพันธ์. "ประชาธิปไตย." บทความทางวิชาการมหาวิทยาลัย  
ศรีนครินทรวิโรฒ พิมพ์โลก กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิเศษ,  
๒๕๑๗.

✓ ทรศนีย์ ปัจจุฉานนท์. "การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบกไทย."  
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกศึกษาศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕.

ธงชัย ลักคนสุวรรณ. "การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพประชาธิปไตย."  
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกศึกษาศาสตร์การศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๗.

ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย. "รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะบางประการของ  
สถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย."  
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๕.

✓ ประวิทย์ อรรถวิเวก. "มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา  
ปีที่สาม ในกรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชา  
การมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

- ✓ บุญราศรี พรหมมูล. "การ เรียนรู้ทางการ เมืองของนักเรียนนายเรืออากาศไทย."  
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- พจน์ สะเพียรชัย. "การศึกษาในระบบสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลง."  
พัฒนาการวิวัฒนาการ ๔ กรุงเทพมหานคร : สำนักงานทดสอบวิทยาลัยวิชาการ  
ศึกษา ประสานมิตร, ๒๕๑๖.
- มาลี ธรรมลิขิตกุล. "การ เรียนรู้ในเรื่องการปฏิบัติตนเกี่ยวกับกฎวางแผนครอบครัว  
ของประชาชนในแหล่งเสื่อมโทรม บริเวณใกล้เคียงโรงพยาบาลรามธิบดี."  
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัย  
ธรรมศาสตร์, ๒๕๑๗.
- เรวัตกร แสงอยู่. "การวัดทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาประกาศนียบัตร  
วิชาการศึกษาในวิทยาลัยครูภาคใต้." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิต  
แผนกวิชาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
ประสานมิตร, ๒๕๑๘.
- วัตถุประสงค์สะอาด, โรงเรียน. "สมุดประจำชั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ก."  
ปีการศึกษา, ๒๕๒๐.
- \_\_\_\_\_ . "สมุดประจำชั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ค." ปีการศึกษา, ๒๕๒๐.
- วีระวรรณ พิญญ์. "ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบอบประชาธิปไตย  
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิต แผนก  
การมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.
- เส็นีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. "คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎร  
วันศุกร์ที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๑๘." สยามรัฐ (๒๗ เมษายน ๒๕๑๘) : ๘.

- ✓ สุรพาสน์ ทัทภมาน. "ทัศนคติทางการเมืองของนายทหารรุ่นนายพันของกองทัพบก." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕.
- สุจิต บุญยงการ. "นิสิตนักศึกษากับการพัฒนาทางการเมืองของไทย." วรรณไวทยาการ กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.
- สุภาพร วิไลพันธ์. "ความคิดเห็นทางการเมืองของนักเรียนไทยเชื้อสายจีน ที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาการมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- สุวรรณี กุลวิจิตรรังสี. "ความสำนึกต่อชาติของนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย. กรมฝึกหัดครู. "คำปราศรัยของนายสาโรช บัวศรี อดีบดีกรรมการฝึกหัดครู." เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ ๑๑๔, ๒๕๑๔.
- ✓ หาญ อ้นวงศ์. "ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ ๔ ในจังหวัดพระนคร ปีการศึกษา ๒๕๑๑." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาการมัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๑.
- ✓ อุเทน บัญโญ. "การศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อการเมือง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชาการวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓.

ภาษาอังกฤษ



หนังสือ

Adorno, Theodore. The Authoritarian Personality. New York: Harper, 1950.

Almond, Gabriel A., and Powell, Bingham G., Jr. Comparative Politics : A Development Approach. Boston : Little, Brown, 1966.

\_\_\_\_\_. and Coleman, James S, eds. The Politics of the Developing Area. Princeton : Princeton University Press, 1960.

\_\_\_\_\_. and Verba, Sidney. The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nations. Boston: little, Brown and company, 1963.

Apter, David E. The Politics of Modernization. Chicago : The University of Chicago Press, 1965.

Connell, W.R. The Child's Construction of Politics. Melbourne : Melbourne University Press, 1971.

Dawson, Richard E., and Prewitt, Denneth. Political Socialization. Boston : little, Brown and Company, 1969.

Dennis, Jack, ed. Socialization to Politics. New York : John Wiley and Sons Inc., 1963.



- Dreyer, Edward C., and Rosenbaum Walter A. Political Opinion and Behavior. 3th ed. Massachusetts : Duxbury Press, 1976.
- ✓ Easton, David, and Dennis, Jack. Children in the Political System : Origins of Political legitimacy. New York : McGraw-Hill Books Company, 1969.
- Greenberg, Edward. Political Socialization. New York : Atherton, 1970.
- Hess, Robert D., and Torney, Judith V. The Development of Political Attitudes in Children. Chicago : Aldine Publishing Company, 1967.
- Hissman, Victor H. Politics in Everyday Life. Oxford : Black Well, 1966.
- Jaros, Dean. Socialization to Politics. New York : Praeger Publishers, 1973.
- Lambert, E., and Klineberg O. Children's View of Foreign People. New York : Appleton Century Croft, 1967.
- Lane, Robert E. Political Man. London : The Free Press, 1972.
- Macnema, Quinn. Psychological Statistics. 4th ed. New York : John Wiley and Sons, 1969.
- Manheim, Jarol B. The Politics Within : A Primer in Political Attitude and Behavior. Englewood, New Jersey : Prentice-Hall, 1975.

- Nakata, Thinapan. The Problems of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of Colledge Students. Bangkok : Praepittaya, 1975.
- Pophan, James W. Educational Statistics : Use and Interpretation. New York : Harper & Row Publisher, 1967.
- Pye, Lucian W. Aspects of Political Development. Boston : Little, Brown and Company, 1966.
- \_\_\_\_\_. Politics, Personality and Nation Building : Burma's Search for Identity. New - Heaven : Yale University Press, 1966.
- Rush, Michael, and Athoff, Phillip. Introduction to Political Sociology. London : Western Printing Serviced Press, Ltd., 1971.
- Schwartz, David C., and Schwartz, Sandra K. New Directions in Political Socialization. New York : Collier Macmillan Publishing, 1975.
- Sigel, Roberta S. Learning About Politics. New York : Random House, 1970.
- Weissberg, Robert. Political Learning , Political Choice and Democratic Citizenship. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1974.
- Wolfenstein, Martha, and Kliman, G. ed. Children and the Death of a President. New York : Doubleday, 1965.

บรรณานุกรม

Greenstein, Fred I. "Political Socialization." International Encyclopedia of Social Science New York : Grawellcollies, 1965.

\_\_\_\_\_ . "The Benevolent Leader : Children's Images of Political Authority." American Political Science Review 4 (1960) : 934 - 943.

Jenning, Kent, and Niemi R. "Patterns of Political Learning." Harvard Educational Review 38 (1968) : 443 - 467.

Langton, Kenneth P. "Peer Group and School and the Political Socialization Process." American Political Science Review 61 (1967) : 751 - 758.

Lanrence, Joan. "White Socialization." Psychiatry 33 (1970) : 174 - 194.

Lawson, Edwin D. "Development of Partriotism in Children : A Second Look." Journal of Psychology 55 ( 1963 ) : 279 - 286.

Pammett, John H. "The Development of Political Orientation in Canada School Children." Canadian Journal of Political Science 4 (1971) : 132 - 141.

Reading, Reid. "Political Socialization in Columbia and the United States." Midwest Journal of Political Science 12 (1968) : 352 - 381.

Sigel, Roberta S. "Assumptions About the Leaning of Political Values." The Anals 361 (1965) : 13.

Tajfel, Henri. "Cognitive Aspects of Prejudice." Journal of Social Issues 25 (1969) : 79 - 98.

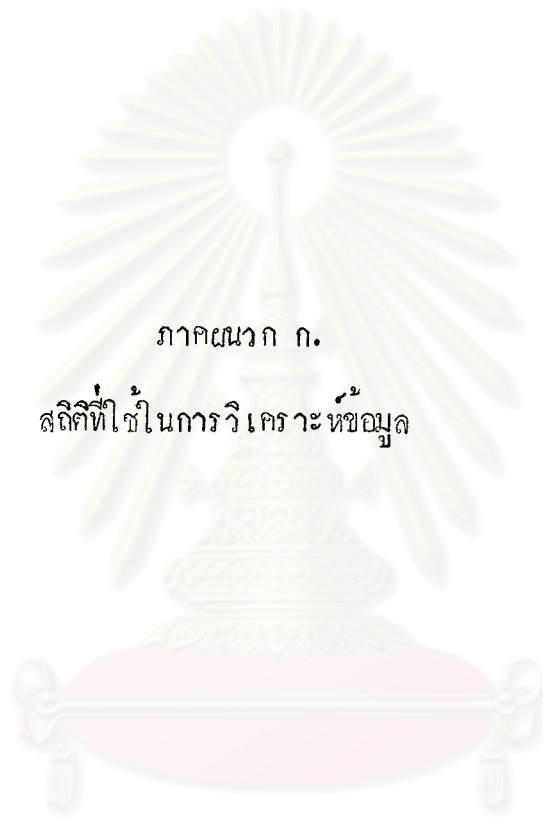


ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก ก.

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ค่าความเชื่อมั่น ( $r_{tt}$ ) ของแบบทดสอบ

$$r_{tt} = \frac{2r_{15}}{1 + r_{15}}$$

$$r = \frac{\text{ค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนข้อก่และข้อค้}}{= \frac{n \sum XY - \bar{X} \bar{Y}}{\sqrt{\{n \sum x^2 - (\bar{X})^2\} \{n \sum y^2 - (\bar{Y})^2\}}}}$$

$$X = \text{คะแนนรวมข้อก่}$$

$$Y = \text{คะแนนรวมข้อค้}$$

๒. คะแนนเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

$$\sum X = \text{คะแนนรวมของนักเรียนในกลุ่ม}$$

$$n = \text{จำนวนนักเรียนในกลุ่ม}$$

๓. ความแปรปรวนของคะแนน ( $s^2$ )

$$s^2 = \frac{\sum x^2}{n-1}$$

$$n = \text{จำนวนนักเรียนในกลุ่ม}$$

$$\sum x^2 = \sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{n}$$

$$\sum X = \text{คะแนนรวมของนักเรียนในกลุ่ม}$$

$$\sum X^2 = \text{คะแนนรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง}$$

๔. ความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน ใช้ F - test

$$F = \frac{s^2_E}{s^2_1}$$

F = กำนัยสำคัญของความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน

$s^2_E$  = ความแปรปรวนของคะแนน (ค่ามาก)

$s^2_1$  = ความแปรปรวนของคะแนน (ค่าน้อย)

๕. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างกลุ่ม ๒ กลุ่ม ใช้ t - test

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\left(\frac{\sum x_1^2 + \sum x_2^2}{n_1 + n_2 - 2}\right) \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

(df =  $n_1 + n_2 - 2$ )

$\bar{X}_1$  = คะแนนเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ ๑

$\bar{X}_2$  = คะแนนเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ ๒

$n_1$  = จำนวนนักเรียนในกลุ่มที่ ๑

$n_2$  = จำนวนนักเรียนในกลุ่มที่ ๒

$$\sum x_1^2 = \sum x_1^2 - \frac{(\sum x_1)^2}{n_1}$$

$$\sum x_2^2 = \sum x_2^2 - \frac{(\sum x_2)^2}{n_2}$$



๖. เปรียบเทียบการเลือกค่าคอบระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุมหลังสอน  
ทดลองแล้ว

$$\chi^2_{[df]} = \sum \frac{(o_{ij} - e_{ij})^2}{e_{ij}}$$

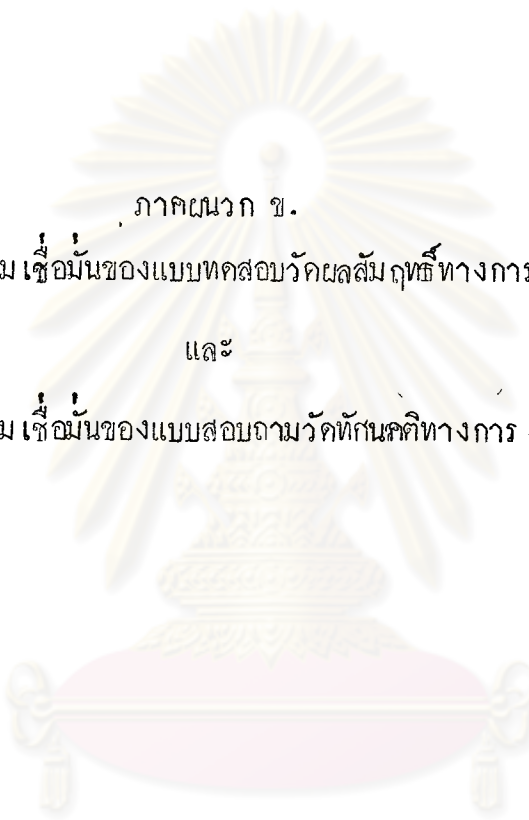
$o_{ij}$  = ความถี่ที่ไ้จากการปฏิบัติ

$e_{ij}$  = ความถี่ตามสมมุติฐาน

df = ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (จำนวน Row-1) (จำนวน col.-1)

$e_{ij}$  = ผลรวม Row ที่ i x ผลรวม Col. ที่ j  
ผลรวมทั้งหมด

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ภาคผนวก ข.  
การ หาค่าความ เชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เมือง  
และ  
การ หาค่าความ เชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดทัศนคติทางการ เมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบ  
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากสูตร

$$r_{tt} = \frac{2r_{15}}{1+r_{15}}$$

$$r_{tt} = \text{ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ}$$

$$r_{15} = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{\{n \sum x^2 - (\sum x)^2\} \{n \sum y^2 - (\sum y)^2\}}}$$

แทนค่าสูตร

$$r_{15} = \frac{50(2984) - 350(424)}{\sqrt{\{50(2668) - (350)^2\} \{50(3734) - (424)^2\}}}$$

$$= \frac{800}{10900 \times 6924}$$

$$= \frac{800}{8687.4392}$$

$$= 0.0921$$

$$r_{tt} = \frac{2(0.092)}{1+0.0921}$$

$$= 0.1687$$

$$= 0.17$$

การหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม  
วัดทัศนคติทางการเมือง

จากสูตร

$$r_{tt} = \frac{2r_{15}}{1+r_{15}}$$

$$r_{tt} = \text{ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม}$$

$$r_{15} = \frac{n \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{\{n \sum x^2 - (\sum x)^2\} \{n \sum y^2 - (\sum y)^2\}}}$$

แทนค่าสูตร

$$r_{15} = \frac{50(110,000) - 2249(2415)}{\sqrt{\{50(103371) - (2249)^2\} \{50(118,650) - (2415)^2\}}}$$

$$= \frac{68665}{\sqrt{110549 \times 100,275}}$$

$$= \frac{68665}{105286.76}$$

$$= 0.652$$

$$r_{tt} = \frac{2(0.652)}{1+0.652}$$

$$= 0.7893$$

$$= 0.79$$



ภาคผนวก ก  
การวิเคราะห์ข้อมูล

ศูนย์วิจัยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คะแนนจากการทดสอบครั้งแรก (วัดความรู้พื้นฐาน) และ  
 ครั้งหลัง (วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน)

กลุ่มทดลอง (ป. ๔ ก)			กลุ่มควบคุม (ป. ๔ ค)		
คนที่	ครั้งแรก ( $x_1$ )	ครั้งหลัง ( $x_2$ )	คนที่	ครั้งแรก ( $x_1$ )	ครั้งหลัง ( $x_2$ )
๑	๑๕	๒๑	๑	๑๒	๑๖
๒	๑๘	๑๖	๒	๑๕	๑๕
๓	๑๖	๑๓	๓	๑๗	๑๖
๔	๑๖	๑๒	๔	๑๖	๑๖
๕	๑๖	๑๖	๕	๑๖	๑๖
๖	๑๖	๑๖	๖	๑๖	๑๖
๗	๑๖	๑๖	๗	๑๖	๑๖
๘	๑๖	๑๖	๘	๑๖	๑๖
๙	๑๖	๑๖	๙	๑๖	๑๖
๑๐	๑๖	๑๖	๑๐	๑๖	๑๖
๑๑	๑๖	๑๖	๑๑	๑๖	๑๖
๑๒	๑๖	๑๖	๑๒	๑๖	๑๖
๑๓	๑๖	๑๖	๑๓	๑๖	๑๖
๑๔	๑๖	๑๖	๑๔	๑๖	๑๖
๑๕	๑๖	๑๖	๑๕	๑๖	๑๖
๑๖	๑๖	๑๖	๑๖	๑๖	๑๖
๑๗	๑๖	๑๖	๑๗	๑๖	๑๖
๑๘	๑๖	๑๖	๑๘	๑๖	๑๖
๑๙	๑๖	๑๖	๑๙	๑๖	๑๖
๒๐	๑๖	๑๖	๒๐	๑๖	๑๖
๒๑	๑๖	๑๖	๒๑	๑๖	๑๖
๒๒	๑๖	๑๖	๒๒	๑๖	๑๖
๒๓	๑๖	๑๖	๒๓	๑๖	๑๖
๒๔	๑๖	๑๖	๒๔	๑๖	๑๖
๒๕	๑๖	๑๖	๒๕	๑๖	๑๖
$\Sigma$	๓๙๒	๔๓๕	$\Sigma$	๓๘๒	๓๘๓
$\bar{X}$	๑๕.๖๘	๑๗.๔๐	$\bar{X}$	๑๕.๒๘	๑๕.๓๓
$S^2$	๖.๑๔	๑๐.๗๕	$S^2$	๙.๙๖	๘.๐๖

การเปรียบเทียบคะแนนความรู้เฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบครั้งแรก (pretest)

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
$n_1 = 25$	$n_2 = 25$
$\bar{x}_1 = 15.68$	$\bar{x}_2 = 15.28$
$s_1^2 = 6.145$	$s_2^2 = 9.96$
$\sum x_1^2 = \sum x_1^2 - \frac{(\sum x_1)^2}{n_1}$	$\sum x_2^2 = \sum x_2^2 - \frac{(\sum x_2)^2}{n_2}$
$= 6294 - \frac{(392)^2}{25}$	$= 6076 - \frac{(382)^2}{25}$
$= 147.44$	$= 239.04$

ทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (test of homogeneity of variance)

$$H_0 : s_1^2 = s_2^2 \quad F_{24,24} = \frac{s_2^2}{s_1^2} = \frac{9.96}{6.143}$$

จากตาราง  $F_{24,24} = 1.98$  ( $\alpha = .05$ )

ดังนั้นความแปรปรวนมีเอกพันธ์ นั่นคือ  $s_1^2 = s_2^2$

ใช้สูตร Pooled Variance t model ( $df = n_1 + n_2 - 2$ )

ทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรู้อเฉลี่ย

จากสูตร

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\left( \frac{\sum x_1^2 + \sum x_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \right) \left( \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

$$= \frac{15.68 - 15.28}{\sqrt{\left( \frac{147.44 + 239.04}{25 + 25 - 2} \right) \left( \frac{1}{25} + \frac{1}{25} \right)}}$$

$$= \frac{0.4}{0.6441}$$

$$= 0.6210$$

การเปรียบเทียบคะแนนความรู้เฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบครั้งหลัง (posttest)

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
$n_1 = 25$	$n_2 = 25$
$\bar{x}_1 = 17.40$	$\bar{x}_2 = 15.32$
$s_1^2 = 10.75$	$s_2^2 = 8.06$
$\sum x_1^2 = \sum x_1^2 - \frac{(\sum x_1)^2}{n_1}$	$\sum x_2^2 = \sum x_2^2 - \frac{(\sum x_2)^2}{n_2}$
$= 7827 - \frac{(435)^2}{25}$	$= 6061 - \frac{(383)^2}{25}$
$= 258$	$= 193.44$

ทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (test of homogeneity of variances)

$$H_0 : s_1^2 = s_2^2 \quad F_{24,24} = \frac{s_2^2}{s_1^2}$$

$$= \frac{10.75}{8.06}$$

$$= 1.33$$

จากตาราง  $F \approx 1.98$  ( $\alpha = .05$ )

ดังนั้นความแปรปรวนมีเอกพันธ์ นั่นคือ  $s_1^2 = s_2^2$

ใช้สูตร Pooled Variance t model ( $df = n_1 + n_2 - 2$ )

ทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรู้เฉลี่ย

จากสูตร

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(\sum x_1^2 + \sum x_2^2) \left( \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}{n_1 + n_2 - 2}}}$$

$$= \frac{17.40 - 15.32}{\sqrt{\frac{(258 + 193.44) \left( \frac{1}{25} + \frac{1}{25} \right)}{25 + 25 - 2}}}$$

$$= \frac{2.08}{0.7524}$$

$$= 2.76$$



ค่าแตกต่างของคะแนนความรูจากกรทดสอบครั้งแรกและครั้งหลัง

กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
คนที	$x_2 - x_1 = d_1$	$d_1^2$	คนที	$x_2 - x_1 = d_2$	$d_2^2$
๑	๑๐	๑๐๐	๑	๑	๑
๒	๑๐	๑๐๐	๒	๑	๑
๓	๑๐	๑๐๐	๓	๑	๑
๔	๑๐	๑๐๐	๔	๑	๑
๕	๑๐	๑๐๐	๕	๑	๑
๖	๑๐	๑๐๐	๖	๑	๑
๗	๑๐	๑๐๐	๗	๑	๑
๘	๑๐	๑๐๐	๘	๑	๑
๙	๑๐	๑๐๐	๙	๑	๑
๑๐	๑๐	๑๐๐	๑๐	๑	๑
๑๑	๑๐	๑๐๐	๑๑	๑	๑
๑๒	๑๐	๑๐๐	๑๒	๑	๑
๑๓	๑๐	๑๐๐	๑๓	๑	๑
๑๔	๑๐	๑๐๐	๑๔	๑	๑
๑๕	๑๐	๑๐๐	๑๕	๑	๑
๑๖	๑๐	๑๐๐	๑๖	๑	๑
๑๗	๑๐	๑๐๐	๑๗	๑	๑
๑๘	๑๐	๑๐๐	๑๘	๑	๑
๑๙	๑๐	๑๐๐	๑๙	๑	๑
๒๐	๑๐	๑๐๐	๒๐	๑	๑

$$\sum d_1 = 43$$

$$\sum d_1^2 = 365$$

$$\bar{d}_1 = 1.72$$

$$s_{d_1}^2 = \frac{\sum d_1^2}{n-1} = 12.13$$

$$\sum d_1^2 = \sum d_1^2 - \frac{(\sum d_1)^2}{n_1}$$

$$= 291.04$$

$$\sum d_2 = 1$$

$$\sum d_2^2 = 165$$

$$\bar{d}_2 = 0.04$$

$$s_{d_2}^2 = \frac{\sum d_2^2}{n-1} = 6.87$$

$$\sum d_2^2 = \sum d_2^2 - \frac{(\sum d_2)^2}{n_2}$$

$$= 164.96$$

การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ทางด้านความรู้ของนักเรียนที่เรียนจากบทเรียนด้วย  
พระราชบัญญัติ กับที่เรียนจากการสอนตามปกติ

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
$n_1 = 25$	$n_2 = 25$
$\bar{x}_1 = \bar{d}_1 = 1.72$	$\bar{x}_2 = \bar{d}_2 = 0.04$
$s_1^2 = s_{d_1}^2 = 12.13$	$s_2^2 = s_{d_2}^2 = 6.875$
$\sum x_1^2 = \sum x_{d_1}^2 = 291.04$	$\sum x_2^2 = \sum x_{d_2}^2 = 164.96$

ทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (test of homogeneity of variances)

$$\begin{aligned}
 H_0 : s_1^2 &= s_2^2 & F_{24,24} &= \frac{s_2^2}{s_1^2} \\
 & & &= \frac{12.13}{6.875} \\
 & & &= 1.77
 \end{aligned}$$

จากตาราง  $F \sim 1.98$  ( $\alpha = .05$ )

ดังนั้นความแปรปรวนมีเอกพันธ์ นั่นคือ  $s_1^2 = s_2^2$

ใช้สูตร Pooled Variance t model ( $df = n_1 = n_2 - 2$ )

ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของค่าความแตกต่างของคะแนนสอบครั้งแรกและครั้งหลัง

จากสูตร

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{\bar{d}_1 - \bar{d}_2}{\sqrt{\left( \frac{\sum x_{d_1}^2 + \sum x_{d_2}^2}{n_1 + n_2 - 2} \right) \left( \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}} \\
 &= \frac{1.72 - 0.04}{\sqrt{\left( \frac{291.04 + 164.96}{25 + 25 - 2} \right) \left( \frac{1}{25} + \frac{1}{25} \right)}} \\
 &= \frac{1.68}{0.76} \\
 &= 2.21
 \end{aligned}$$

คะแนนจากการทดสอบครั้งแรก (วัดทัศนคติทางการเมืองเดิม) และครั้งหลัง

คนที่	กลุ่มทดลอง				คนที่	กลุ่มควบคุม			
	คะแนน รวม pre- test	x <sub>1</sub> pre- test	คะแนน รวม post- test	x <sub>2</sub> post- test		คะแนน รวม pre- test	x <sub>1</sub> pre- test	คะแนน รวม post- test	x <sub>2</sub> post- test
๑	๘๔	๓.๑๓๓	๘๖	๓.๒๐๐	๑	๘๔	๓.๑๓๓	๘๕	๒.๘๓๓
๒	๘๕	๒.๘๓๓	๘๘	๓.๒๖๖	๒	๘๕	๒.๘๓๓	๘๓	๓.๑๐๐
๓	๘๘	๒.๘๐๐	๑๐๐	๓.๓๓๓	๓	๘๘	๒.๘๐๐	๘๘	๒.๖๐๐
๔	๘๐	๓.๐๐๐	๘๖	๓.๒๐๐	๔	๘๐	๓.๐๐๐	๘๕	๓.๑๖๖
๕	๘๓	๓.๑๐๐	๘๔	๓.๑๓๓	๕	๘๓	๓.๑๐๐	๘๘	๒.๘๓๓
๖	๘๖	๒.๘๖๖	๘๒	๒.๗๓๓	๖	๘๘	๒.๘๓๓	๘๓	๒.๘๓๓
๗	๘๖	๓.๒๐๐	๘๖	๓.๒๐๐	๗	๘๑	๓.๐๓๓	๘๗	๒.๘๐๐
๘	๘๗	๓.๒๓๓	๑๐๖	๓.๕๓๓	๘	๑๐๑	๓.๓๖๖	๑๑๐	๓.๖๖๖
๙	๑๐๗	๓.๕๖๖	๘๖	๒.๘๖๖	๙	๑๐๕	๓.๖๓๓	๘๑	๒.๗๐๐
๑๐	๘๗	๒.๘๐๐	๘๕	๓.๑๖๖	๑๐	๘๗	๒.๘๐๐	๑๐๘	๓.๖๐๐
๑๑	๘๕	๓.๑๖๖	๑๐๗	๓.๕๖๖	๑๑	๘๗	๓.๒๓๓	๘๘	๓.๒๖๖
๑๒	๘๔	๒.๘๐๐	๘๓	๓.๑๐๐	๑๒	๘๑	๒.๗๐๐	๘๔	๒.๘๐๐
๑๓	๑๑๘	๓.๘๖๖	๑๐๔	๓.๕๖๖	๑๓	๑๒๑	๔.๐๓๓	๑๐๕	๓.๖๓๓
๑๔	๘๘	๒.๘๓๓	๑๐๑	๓.๓๖๖	๑๔	๘๗	๒.๘๐๐	๘๖	๓.๒๐๐
๑๕	๘๒	๓.๐๖๖	๘๖	๒.๘๖๖	๑๕	๘๘	๒.๘๓๓	๘๔	๓.๑๓๓
๑๖	๘๕	๓.๑๖๖	๑๐๗	๓.๕๖๖	๑๖	๘๒	๓.๐๖๖	๘๗	๒.๘๐๐
๑๗	๑๑๘	๓.๘๓๓	๑๐๘	๓.๖๐๐	๑๗	๑๑๖	๓.๘๖๖	๑๐๘	๓.๖๐๐
๑๘	๘๔	๒.๘๐๐	๘๒	๓.๐๖๖	๑๘	๘๓	๒.๗๖๖	๘๗	๒.๘๐๐
๑๙	๗๓	๒.๘๓๓	๘๘	๒.๘๖๖	๑๙	๗๑	๒.๗๖๖	๘๔	๒.๘๐๐
๒๐	๘๕	๓.๑๖๖	๘๖	๓.๒๐๐	๒๐	๘๓	๓.๑๐๐	๘๐	๓.๐๐๐
๒๑	๘๕	๓.๐๐๐	๘๓	๓.๑๐๐	๒๑	๘๐	๓.๐๐๐	๘๖	๓.๒๐๐
๒๒	๑๕๐	๓.๓๓๓	๗๘	๒.๖๐๐	๒๒	๑๐๑	๓.๓๖๖	๘๘	๓.๓๐๐
๒๓	๑๑๗	๓.๘๐๐	๘๕	๒.๘๓๓	๒๓	๑๑๑	๓.๗๐๐	๘๗	๓.๒๓๓
๒๔	๘๗	๓.๒๓๓	๑๐๕	๓.๖๓๓	๒๔	๘๕	๓.๑๖๖	๘๗	๒.๘๐๐
๒๕	๗๕	๒.๕๐๐	๑๑๕	๓.๘๓๓	๒๕	๗๒	๒.๕๐๐	๘๘	๒.๘๓๓
Σ	๒๓๓๕	๗๘.๐๒๖	๒๓๑๒	๘๐.๓๘๑	Σ	๒๓๓๐	๗๗.๓๒๖	๒๓๓๐	๗๖.๗๒๘
	$\bar{x}_1 = ๓.๑๒๑$		$\bar{x}_2 = ๓.๒๒๒$			$\bar{x}_1 = ๓.๐๐๕$		$\bar{x}_2 = ๓.๐๐๗$	

การเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติทางการเมืองเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบครั้งแรก (pretest)

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
$n_1 = 25$	$n_2 = 25$
$\bar{x}_1 = 3.121$	$\bar{x}_2 = 3.09$
$s_1^2 = \frac{\sum x_1^2}{n-1} = 0.30$	$s_2^2 = \frac{\sum x_2^2}{n-2} = 0.40$
$\sum x_1^2 = \sum x_1^2 - \frac{(\sum x_1)^2}{n_1}$	$\sum x_2^2 = \sum x_2^2 - \frac{(\sum x_2)^2}{n_2}$
$= 3.694$	$= 3.887$
$= 3.694$	$= 3.887$

ทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (test of homogeneity of variances)

$$H_0 : s_1^2 = s_2^2 \quad F_{24,24} = \frac{s_2^2}{s_1^2}$$

$$= \frac{0.40}{0.39}$$

$$= 1.03$$

จากตาราง  $F \approx 1.98$  ( $\alpha = .05$ )

ดังนั้นความแปรปรวนเป็นเอกพันธ์ นั่นคือ  $s_1^2 = s_2^2$

ใช้สูตร pooled variance t model ( $df = n_1 + n_2 - 2$ )

ทดสอบความแตกต่างของคะแนนทัศนคติทางการเมืองเฉลี่ย

จากสูตร

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\left(\frac{\sum x_1^2 + \sum x_2^2}{n_1 + n_2 - 2}\right) \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

$$= \frac{3.121 - 3.09}{\sqrt{\left(\frac{3.694 + 3.887}{25 + 25 - 2}\right) \left(\frac{1}{25} + \frac{1}{25}\right)}}$$

$$= \frac{0.031}{0.112}$$

$$= 0.28$$

การเปรียบเทียบคะแนนทัศนคติทางการเมืองเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบครั้งหลัง (posttest)

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
$n_1 = 25$	$n_2 = 25$
$\bar{x}_1 = 3.22$	$\bar{x}_2 = 3.07$
$s_1^2 = 0.31$	$s_2^2 = 0.32$
$\sum x_1^2 = \sum x_1^2 - \frac{(\sum X_1)^2}{n_1}$	$\sum x_2^2 = \sum x_2^2 - \frac{(\sum X_2)^2}{n_2}$
$= 2.28$	$= 2.525$
$= 2.28$	$= 2.525$

ทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (test of homogeneity of variances)

$$H_0 : s_1^2 = s_2^2 \quad F_{24,24} = \frac{s_2^2}{s_1^2}$$

$$= \frac{0.32}{0.31}$$

$$= 1.03$$

จากตาราง  $F \sim 1.98$  ( $\alpha = .05$ )

ดังนั้นความแปรปรวนมีเอกพันธ์ นั่นคือ  $s_1^2 = s_2^2$

ใช้สูตร pooled variance t model ( $df = n_1 + n_2 - 2$ )

ทดสอบความแตกต่างของคะแนนทัศนคติทางการเมืองเฉลี่ย

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\left( \frac{\sum x_1^2 + \sum x_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \right) \left( \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

$$= \frac{3.22 - 3.07}{\sqrt{\left( \frac{2.28 + 2.525}{25 + 25 - 2} \right) \left( \frac{1}{25} + \frac{1}{25} \right)}}$$

$$= \frac{0.15}{0.09}$$

$$= 1.67$$

ค่าความแตกต่างของคะแนนทัศนคติทางการเมืองจากการสอบครั้งหลังและครั้งแรก

กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม		
คนที่	$x_2 - x_1 = d_1$	$d_1^2$	คนที่	$x_2 - x_1 = d_2$	$d_2^2$
๑	๐.๐๖๗	๐.๐๐๔๕	๑	-๐.๓๐๐	๐.๐๙๐
๒	๐.๕๓๓	๐.๒๘๗	๒	๐.๒๖๗	๐.๐๗๑
๓	๐.๕๓๓	๐.๒๘๕	๓	-๐.๒๐๐	๐.๐๔๐
๔	๐.๒๐๐	๐.๐๔๐	๔	๐.๑๖๖	๐.๐๒๗
๕	๐.๐๓๓	๐.๐๐๑	๕	-๐.๑๖๗	๐.๐๒๗
๖	-๐.๑๓๓	๐.๐๑๗	๖	-๐.๕๐๐	๐.๒๕๐
๗	๐.๐๐๐	๐.๐๐๐	๗	-๐.๑๓๓	๐.๐๑๗
๘	๐.๓๐๐	๐.๐๙๐	๘	๐.๓๐๐	๐.๐๙๐
๙	-๐.๗๐๐	๐.๔๙๐	๙	-๐.๕๓๓	๐.๒๘๗
๑๐	๐.๒๖๖	๐.๐๗๑	๑๐	๐.๗๐๐	๐.๔๙๐
๑๑	๐.๕๐๐	๐.๒๕๐	๑๑	๐.๐๓๓	๐.๐๐๑
๑๒	๐.๓๐๐	๐.๐๙๐	๑๒	๐.๑๐๐	๐.๐๑๐
๑๓	-๐.๕๐๐	๐.๒๕๐	๑๓	-๐.๕๐๐	๐.๒๕๐
๑๔	๐.๕๐๓	๐.๒๕๓	๑๔	๐.๓๐๐	๐.๐๙๐
๑๕	-๐.๒๐๐	๐.๐๔๐	๑๕	๐.๒๐๐	๐.๐๔๐
๑๖	๐.๕๐๐	๐.๒๕๐	๑๖	-๐.๑๖๖	๐.๐๒๗
๑๗	-๐.๓๓๓	๐.๑๑๑	๑๗	-๐.๒๖๖	๐.๐๗๑
๑๘	๐.๒๖๖	๐.๐๗๑	๑๘	๐.๑๓๓	๐.๐๑๗
๑๙	๐.๕๓๓	๐.๒๘๕	๑๙	๐.๕๓๓	๐.๒๘๗
๒๐	๐.๐๓๓	๐.๐๐๑	๒๐	-๐.๑๐๐	๐.๐๑๐
๒๑	๐.๑๐๐	๐.๐๑๐	๒๑	๐.๒๐๐	๐.๐๔๐
๒๒	-๐.๗๖๖	๐.๕๘๗	๒๒	-๐.๐๖๖	๐.๐๐๔
๒๓	-๑.๐๖๗	๑.๑๓๗	๒๓	-๐.๕๖๗	๐.๓๒๗
๒๔	๐.๕๐๐	๐.๒๕๐	๒๔	-๐.๒๖๖	๐.๐๗๑
๒๕	๑.๓๓๓	๑.๗๗๗	๒๕	๐.๕๓๓	๐.๒๘๕

$$\sum d_1 = 2.335$$

$$\sum d_1^2 = 6.136$$

$$\bar{d}_1 = 0.093$$

$$s_{d_1}^2 = \frac{\sum d_1^2}{n-1} = 0.25$$

$$\sum d_1^2 = d_1^2 - \frac{(\sum d_1)^2}{n_1}$$

$$= 5.918$$

$$\sum d_2 = -0.5964$$

$$\sum d_2^2 = 3.156$$

$$\bar{d}_2 = -0.024$$

$$s_{d_2}^2 = \frac{\sum d_2^2}{n-1} = 0.13$$

$$\sum d_2^2 = d_2^2 - \frac{(\sum d_2)^2}{n_2}$$

$$= 3.142$$

เปรียบเทียบผลการเรียนรู้อัตนคติทางการ เมืองของนักเรียนที่เรียนจากทเรียนลัทธิ  
ประชาธิปไตย กับที่เรียนจากการสอนตามปกติ

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม
$n_1 = 25$	$n_2 = 25$
$\bar{X}_1 = \bar{d}_1 = 0.093$	$\bar{X}_2 = \bar{d}_2 = -0.024$
$s_1^2 = s_{d_1}^2 = \frac{\sum d_1^2}{n-1} = \frac{5.918}{24} = 5.918$	$s_2^2 = s_{d_2}^2 = \frac{\sum d_2^2}{n-1} = \frac{3.142}{24} = 0.13$
$\sum x_1^2 = \sum x_{d_1}^2 = \sum d_1^2 - \frac{(\sum d_1)^2}{n_1} = 5.918$	$\sum x_2^2 = \sum x_{d_2}^2 = 3.142$

ทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (test of homogeneity of variances)

$$\begin{aligned}
 H_0 : s_1^2 &= s_2^2 & F_{24,24} &= \frac{s_2^2}{s_1^2} \\
 & & &= \frac{0.13}{5.918} \\
 & & &= 1.92
 \end{aligned}$$

จากตาราง F  $\alpha$  1.98 ( $\alpha = .05$ )

ดังนั้นความแปรปรวนมีเอกพันธ์ นั่นคือ  $s_1^2 = s_2^2$

ใช้สูตร pooled variance t model ( $df = n_1 + n_2 - 2$ )

ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของภาควิชาการ ความแตกต่างของคะแนนสอบครั้งแรกและครั้งที่ 2

$$\begin{aligned}
 \text{จากสูตร} \quad t &= \frac{\bar{d}_1 - \bar{d}_2}{\sqrt{\left( \frac{x_{d_1}^2 + x_{d_2}^2}{n_1 + n_2 - 2} \right) \left( \frac{1}{25} + \frac{1}{25} \right)}} \\
 &= \frac{0.093 - (-0.024)}{\sqrt{\left( \frac{5.918 + 3.142}{25+25-2} \right) \left( \frac{1}{25} + \frac{1}{25} \right)}} \\
 &= \frac{0.117}{0.123} \\
 &= 0.95
 \end{aligned}$$



ภาคผนวก ง.

บทเรียนดิจิทัลประชาธิปไตย

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



## บทเรียนลัทธิประชาธิปไตย

ความหมายของลัทธิประชาธิปไตย

ลัทธิประชาธิปไตย หากจะแยกพิจารณาตามตัวอักษร ก็เกิดมาจาก คำสองคำผสมกัน คือ ลัทธิ คำหนึ่ง กับ ประชาธิปไตยอีกคำหนึ่ง แต่ละคำมีความหมายอยู่ในตัวของมันเอง กล่าวคือ คำว่า ลัทธิ หมายถึงทฤษฎี หรือแนวความคิดที่มีรากฐานอยู่บนหลักการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ได้เรียนรู้เกิดความศรัทธาเลื่อมใส และอยากจะเผยแพร่ในบุคคลอื่น ได้เลื่อมใสด้วย

ส่วนคำว่า ประชาธิปไตย ไคมีนักรัฐศาสตร์ ได้ให้ความหมายไว้มากมาย เช่น

การิสโต เทอช กล่าวว่า "มันเป็นรูปการปกครอง รูปแบบหนึ่งที่ประชาชนทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครอง โดยตรง ควบคู่กันพิจารณา คัดสินปัญหาารวมกันในที่ประชุมใหญ่โดยตรง และทำการ คัดเลือกเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ งานของรัฐโดยตรง

อดสทิน แรนนี กล่าวว่า "ประชาธิปไตยคือการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งจัดการปกครองตามหลักการใหญ่ ๆ ที่ยึดหลักอำนาจอธิปไตยมาจากประชาชน โดยตรง

อับราฮัม ลินคอล์น อดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า "การปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองโดยประชาชน ของประชาชน เพื่อประชาชน"

อาโรลด์ ลาสกี กล่าวว่า "เนื้อแท้ของประชาธิปไตย ก็คือ ความปรารถนาของมนุษย์ที่จะยอมรับนับถือและรักษาไว้ซึ่งความสำคัญของตนเอง รวมตลอดถึงความเสมอภาคระหว่างบุคคลในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง"

ซาลส์ อี เมอเวียม กล่าวว่ "ประชาธิปไตยเป็นแนวความคิด และการปฏิบัติที่มุ่งไปสู่ความผาสุกร่วมกันของปวงชน - โดยวิเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนนั้นเองเป็นเครื่องนำทาง"

แมคโดเวลอร์ กล่าวว่ "ประชาธิปไตยเป็นทั้งรูปการปกครองและวิถีชีวิต ประชาธิปไตยทั้งสองค่านี้อาจต้องดำเนินไปด้วยกัน"

ลอร์ด ไบรซ์ กล่าวว่ "รัฐบาลที่ดีเอาเจตนารมณ์ของประชาชนฝ่ายข้างมากเป็นหลัก"

ลินค เซ้ กล่าวว่ "ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองอย่างหนึ่ง แต่ได้เน้นว่าเป็นรูปแบบ และวิธีการในการปกครองที่เลอเลิศกว่าการปกครองแบบอื่น ๆ ตรงที่ว่ เปิดโอกาสให้ประชาชนดำเนินการร่วมกัน แต่พร้อมกันนั้นบุคคลแต่ละคนก็ยังมีเสรีภาพที่จะดำรงชีวิตไปตามแนวที่ตนปรารถนา"

ฉะนั้นเมื่อนำคำทั้งสองมารวมกัน จึงเป็นก่าว่ ลัทธิประชาธิปไตยจึงมีความหมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีความเชื่อ หรือยอมรับแนวความคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยทั้งหมดหรือบางส่วน มาประยุกต์เป็นหลักการในการจัดการปกครองแบบประชาธิปไตยของตน

จากความหมายของคำว่ "ลัทธิประชาธิปไตย" ดังกล่าวมาแล้วตอนต้น ทำให้เราสามารถจัดองค์ประกอบของลัทธิประชาธิปไตยได้ว่ ประชาธิปไตยนั้นมีองค์สาม หรือที่เรียกว่ "องค์สามของประชาธิปไตย" ซึ่งได้แก่

๑. ประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นอุดมคติ
๒. ประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นระบอบการ เมือง และวิธีการจัดระเบียบการปกครองหรือรูปแบบการปกครอง
๓. ประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน

ก่อนที่จะกล่าวถึงประชาธิปไตยทั้ง ๓ ด้านดังกล่าว เราควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของประชาธิปไตยกันเสียก่อน

## ความเป็นมาของประชาธิปไตย

คำว่า ประชาธิปไตย เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก ซึ่งแปลว่าการปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ หรือการปกครองโดยประชาชน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันว่า ชาวกรีกโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวกรีกนคร เอเธนส์ ได้ดำเนินการปกครองนครของตนเองโดยตรง เมื่อมีปัญหาที่จะต้องตัดสิน ชาวกรีกก็จะประชุมกันก่อนที่จะทำการตัดสินปัญหานั้น ๆ นักประวัติศาสตร์ชาวกรีกชื่อ Thucydides ได้เขียนสรุปกิจการปกครองของชาว เอเธนส์ไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์สงครามเปโลโปนีเซียน ว่าเป็นการปกครองประชาธิปไตย เขาอ้างว่าผู้นำชาว เอเธนส์ที่ชื่อ เปอริคลีส ได้เคยพูดว่า "รัฐธรรมนูญของเราไม่ใช่ลอกมาจากกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน เราต่างหากที่เป็นแบบฉบับให้ประเทศอื่น ๆ การปกครองของประเทศเราเป็นการปกครองที่ใหญ่ ประโยชน์แก่คนจำนวนมากมีใช้คนจำนวนน้อย จึงทำให้การปกครองดังกล่าวนี้ใช้ชื่อว่า "ประชาธิปไตย"

นอกจากนั้นเขายังอ้างว่าตามทัศนะของ เปอริคลีสนั้น ประชาธิปไตยเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่งที่ถือว่าประชาชนทุกคนมีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย และถือว่าผู้ที่จะมาทำหน้าที่ปกครองนั้นจะต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งทุกคนมีสิทธิเท่ากันที่จะสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งยึดมั่นในหลักที่ว่าคนจำนวนมากย่อมฉลาดกว่าคนจำนวนน้อย

อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยตัวอย่างในเอเธนส์ไม่ได้ดำรงอยู่นานนัก เมื่อเอเธนส์ต้องพ่ายแพ้สงครามแกลปตาตาร์ ประชาธิปไตยของเอเธนส์ก็สูญสลายตามไปเลย และนับแต่นั้นมาก็ไม่มีใครกล่าวถึงรัฐโคของกรีกได้ใช้รูปแบบการปกครองแบบเอเธนส์อีกเลย ทั้งนี้เพราะบรรดาระชนชั้นสูงของกรีก ดูเหมือนจะพากันถือว่า ประชาธิปไตยก่อให้เกิดความพินาศแก่เอเธนส์ ประกอบกับมีนักปราชญ์ในสมัยนั้น และในสมัยหลัง ๆ โจมตีประชาธิปไตยกันอย่างมาก เช่น เปโลโต อริสโตเติล เอ็ดมัน เบร์ก และคนอื่น ๆ

แนวความคิดชั้นสูงและนักปรัชญาของกรีก ในยุโรปและอเมริกา ในสมัยอาณานิคม จะมีทัศนะต่อท่านประมุขาธิบดีไทยอย่างรุนแรงก็ตาม แต่หลักการอันสูงส่งของประมุขาธิบดีไทย เด็ดหลักที่วางนุกลงเหมือนกัน ก็ยังคงเป็นอุดมการณ์ของมนุษยชาติส่วนใหญ่ ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของชนส่วนน้อยอยู่ต่อไป และเป็นสิ่งที่คอยช่วยหนุนหลังคนส่วนใหญ่เหล่านี้ที่มีความปรารถนาที่จะคืนรัตนตอสูเพื่อที่จะให้ใครมาซึ่งสิทธิอันเท่าเทียมกับชนกลุ่มน้อยที่ปกครองประเทศอยู่ในขณะนั้น และเมื่อโอกาสมาถึง ชนกลุ่มใหญ่เหล่านี้ก็โดยยกเอาหลักการสูงส่งดังกล่าวนี้ขึ้นมาเป็นอุดมการณ์และใช้เป็นข้ออ้างในการต่อสู้กับชนกลุ่มน้อยที่ปกครองประเทศอยู่ในขณะนั้น ดังจะเห็นได้จากข้อความที่ปรากฏอยู่ในประกาศเอกราชของอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๕ และแถลงการณ์ปฏิวัติของฝรั่งเศส เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๒ ซึ่งอ้างหลักความเสมอภาคของมนุษยชาติ เป็นอุดมการณ์สำคัญของการปฏิวัติ

แต่อย่างไรก็ดี ประมุขาธิบดีไทยตามที่เราเข้าใจกันในปัจจุบันนี้มิได้มีความเป็นเมตตาที่ต่อเนื่องนัก ศักดิ์ของประมุขาธิบดีไทยอยู่ทุกยุคทุกสมัย แม้กระนั้น ประมุขาธิบดีก็ยังคงเป็นลัทธิที่มีอิทธิพลอยู่มากในปัจจุบันนี้ ทั้งนี้ เพราะอุดมการณ์ประมุขาธิบดีนั้นสอดคล้องกับอุดมการณ์ของมนุษยชาติส่วนใหญ่ในโลก ซึ่งปรารถนาที่จะมีความเสมอภาคและเสรีภาพที่จะดำเนินชีวิตตามที่ตนต้องการ โดยไม่มีบุคคลหรือคณะบุคคลมาคอยบงการ

### องค์สามของประมุขาธิบดีไทย

จากการศึกษาความหมายทำให้เราสามารถสรุปได้ว่า ประมุขาธิบดีมีองค์ ๓ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น คือ

๑. ประมุขาธิบดี ในฐานะที่เป็นอุดมคติ
๒. ประมุขาธิบดี ในฐานะที่เป็นระบบการเมือง และวิธีการจัดระเบียบการปกครอง
๓. ประมุขาธิบดี ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน

ในชั้นนี้ฉัน การทำความเข้าใจว่า สังคม หรือประเทศหนึ่ง ๆ จะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง หรือสามารถรักษาความเป็นประชาธิปไตยไว้ได้ยาวนานแค่ไหน เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นจริงว่า ในสังคมนั้นมีการยึดมั่น และการปฏิบัติตามองค์ประกอบทั้งสามของประชาธิปไตยนี้มากน้อยเพียงใด

ก่อนที่คนในสังคมหนึ่ง ๆ จะมีการจัดรูปการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น จำเป็นอยู่เองที่ในสังคมนั้นจะต้องมีการตกลงร่วมกัน มีการยอมรับกันเสียก่อนว่า อุดมคติ หรือหลักการที่เราเรียกว่า เป็นอุดมคติของประชาธิปไตยนั้นเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เป็นคุณค่าที่ควรไต่หาในสังคมนั้น ๆ เสียก่อน แล้วจึงจะจัดระเบียบการปกครอง จัดตั้งสถาบันการเมือง ตลอดจนวิธีการปกครองให้สอดคล้องกันไปตามอุดมคตินั้น

ในลักษณะเดียวกัน เมื่อว่าระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้แล้ว การที่จะรักษาอุดมคติและวิธีการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยไว้ได้นั้น ย่อมหมายความว่า ประชาชนที่อยู่ภายใต้ระบบการปกครองนี้ จะต้องมีการมีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งเรียกว่า เป็นชีวิตที่ดำเนินไปในสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เช่น บ้าน ครอบครัว โรงเรียน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยด้วย หากไม่แล้วการนี้อุดมคติและการนำเอารูปแบบการปกครองแม้จะเป็นแบบอย่างของประชาธิปไตยมาใช้ ก็จะไม่จริงจังยั่งยืน

### ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ

ความคิดทางการเมืองทั้งหลายที่มีอยู่ในโลก ใ้ชื่อว่า จะมีอุดมคติเหมือนกันทุกเรื่องไป อุดมคติที่ว่านี้ได้แก่ ความคิดความหวังอันสูงสุดนั่นเอง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการเมือง และอำนาจทางการเมือง

อุดมคติของลัทธิเผด็จการเมื่ออยู่ภายใต้การปกครองที่ดีที่สุด มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การปกครองที่ใหญ่บุคคลคนเดียวที่อำนาจสูงสุดอดกฎหมายและคำสั่งบังคับบัญชาให้ประชาชนปฏิบัติตามได้ โดยที่ประชาชนไม่จำเป็นจะต้องมีส่วนมีเสียงในการปกครอง

อุดมคติของการเมือง หรือการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นตรงกันข้ามกับอุดมคติของลัทธิเผด็จการ นับตั้งแต่ ชู่อ และที่มาของคำว่า "ประชาธิปไตย" หมายถึง ราษฎร ประชาชน "ธิปไตย" หรือ "อธิปไตย" แปลว่า อำนาจสูงสุด "ประชาธิปไตย" หมายถึง "การที่ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด"

วาทะของประธานาธิบดีลินคอล์น ซึ่งแสดงในการปาฐกถาที่เมืองเกตส์เบิร์ก ก็แสดงให้เห็นถึงอุดมคติของการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ว่าเป็นการปกครอง "ของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน"

ดังนั้น ประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นอุดมคติ คือ การยืนยันว่าการปกครองที่ดีที่สุด การปกครองในอุดมคตินั้น จะต้อง เป็นการปกครองที่เห็นความสำคัญของประชาชน ไม่ใช่บุคคลคนเดียว กลุ่มบุคคล หรือส่วนใดส่วนหนึ่งเพียงส่วนเดียวของสังคม

อุดมคติของประชาธิปไตย ที่ว่า การปกครองของประชาชนนั้นมีความหมายว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดนั้นปกครองตนเอง (โดยประชาชน) และการมีอำนาจอันสูงสุด การใช้อำนาจนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนทั่วไป ไม่ใช่เพื่อบุคคลเพียงคนเดียว หรือกลุ่มบุคคลเท่านั้น

#### หลักการสำคัญของอุดมคติประชาธิปไตย

อุดมคติของประชาธิปไตย ใ้ได้โดยผู้ที่จะเห็นว่า การปกครองที่ดีที่สุด ที่เป็นอุดมคตินั้นจะต้องเป็นการปกครองวางประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน แต่เพียงเท่านั้น หากยังรวมถึงแนวความคิดหลักที่เกี่ยวกับมนุษย์หลายประการ คือ

๑. ความดีคุณความดีเกี่ยวกับศรัทธา ความเชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล  
และความสามารถของมนุษย์

ถ้าปราศจากเสียซึ่งศรัทธาในตัวมนุษย์ว่าเป็นผู้รู้จักใช้เหตุผลแล้ว ก็คงจะไม่มีที่ยึดมั่นในหลักการว่า คนเราควรปกครองตนเองได้ ความเชื่อในสติปัญญา ความสามารถนี้ไม่ได้หมายความว่า มนุษย์ทุกคนจะฉลาดเท่ากัน หรือเชื่อว่าทุก ๆ คนมีความสามารถในกิจการทุกประเภทเท่า ๆ กัน แต่หมายความว่า มนุษย์ทุกคนสามารถเข้าใจในเหตุผลและใช้สติปัญญาที่จะเลือกได้ว่า อะไร เป็นสิ่งที่ เป็นคุณ และเป็นโทษแก่เขา อย่างไร ก็ดี ควรตั้งข้อสงสัยไว้ก่อนว่า มนุษย์ที่เราพูดถึงนี้ หมายถึงคนที่เป็นปกติไม่มีข้อจำกัดทางการเจริญเติบโต และไม่พิการทางสมองหรือปัญญา ผู้ที่พิการทางสมอง ซึ่งไม่สามารถรู้เหตุผล รู้ประโยชน์ของตนเองได้นี้ มีอยู่ในสังคมแต่มีจำนวนน้อย หรือเด็กที่ยังพัฒนาไม่เต็มที่ ในด้านความสามารถ ในการใช้เหตุผล ก็เป็นข้อยกเว้นอีกเช่นกัน

ดังนั้น เมื่อเขาพูดถึงประชาชนจึงหมายถึงผู้ที่พ้นวัยเด็กแล้ว ซึ่งแต่ละสังคมก็มีเกณฑ์ต่างกัน บางประเทศใช้เกณฑ์อายุเกินกว่า ๑๘ ปี บางประเทศใช้เกณฑ์อายุ ๒๐ ปี และหมายถึงบุคคลที่ไม่เป็นผู้ไร้ความสามารถ เช่น คนปัญญาอ่อน เพราะพิการทางสมอง ประชาชนที่เรากล่าวถึงนี้มีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ ใฝ่หาเหตุผลได้ ตัดสินใจตัวเองได้ ไม่ต้องมีผู้มาตัดสินใจให้เราแทน ดังนั้น การมีศรัทธาในความสามารถของมนุษย์จึงเป็นคุณความดีสำคัญประการแรกของประชาธิปไตย หน้าที่เผด็จการนั้นไม่เคารพในความสามารถ หรือเหตุผลของประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป กลับคิดว่าประชาชนไม่สามารถจะตัดสินว่าอะไรดี อะไรไม่ดีสำหรับตัวเองได้ ผู้นำแบบเผด็จการจึงมักจะตัดสินใจด้วยตนเองโดยไม่รับฟังความเห็นจากประชาชน และเรียกร้องให้ประชาชนเชื่อฟังตนแต่เพียงผู้เดียว สำหรับประชาธิปไตยนั้นเชื่อว่า "สองหัวดีกว่าหัวเดียว" ยิ่งคนจำนวนมากได้แสดงความคิดเห็นในการพิจารณาแก้ไขปัญหาร่วมกัน ยิ่งเป็นการดี เพราะผู้ที่มีเหตุผลนั้นไม่ใช่มียู่เพียงผู้เดียว สิ่งที่เป็นผลดี เป็นประโยชน์ต่อสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ ทั้งนี้ก็เพราะการยอมรับในสติปัญญา ความสามารถของคนหลาย ๆ คน

ความคิดแบบอุดมคติของประชาธิปไตยที่เชื่อว่า มนุษย์มีความสามารถ ในการศึกษาเหตุผลได้นั้น ไม่ใช่ความคิดใหม่ หรือเป็นความคิดของฝรั่งตะวันตก แต่ประการใด ในศาสนาพุทธเองพระพุทธเจ้าถือว่ามนุษย์นั้นแตกต่างไปจากสัตว์ ตรงที่ว่า มนุษย์รู้จักคิด รู้จักหาเหตุผล พระพุทธเจ้าจึงเรียกว่า มนุษย์เป็น เวไนยสัตว์ ซึ่งแปลว่า สัตว์ที่สามารถสั่งสอนได้ เรียนได้ หาเหตุผลด้วยตนเองได้

## ๒. ความคิดอุดมคติ เกี่ยวกับความเป็นอิสระและ เสรีภาพของมนุษย์

การที่อุดมคติของประชาธิปไตยมีว่ามนุษย์สามารถคิดเอง ใช้เหตุผลในการ เลือกว่าอะไรดี อะไรไม่ดีสำหรับตนเองได้นี้ ทำให้ประชาธิปไตยเทิดทูน อิสรภาพและ เสรีภาพของคน ความเป็นอิสระหมายถึง ความสามารถในการ เลือกใช้ชีวิต เลือกลงมือเลือกการ ประกอบอาชีพได้อย่างเสรีโดยไม่ถูกบังคับ หรือกำหนด ให้ทำโดยบุคคลอื่น ส่วนเสรีภาพนั้น หมายถึง ความสามารถในการใช้อิสรภาพ ที่มีอยู่นั้นแสดงออกซึ่งความคิดเห็นหรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดได้โดยลำพังตนเอง ไม่ถูกจำกัดโดยบุคคลอื่น เว้นเสียแต่ว่าการแสดงออก และการกระทำนั้นจะไม่กระทบ กระทบต่อสิทธิและ เสรีภาพของบุคคลอื่น

การสนับสนุนเสรีภาพของบุคคลนั้น เป็นไปโดยสอดคล้องกับอุดมคติข้อแรก ของประชาธิปไตย คือการ เชื่อมั่นว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล เมื่อ เป็นเช่นนี้ย่อมหมายความว่า ผู้ที่มีเหตุผลนั้น ย่อมคิดไตร่ตรองดูแล้ว ก่อนที่จะแสดงออก หรือกระทำการ อย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อไตร่ตรองดูแล้ว และทำอะไรลงไปก็ย่อมจะรับผิดชอบในสิ่ง ที่ตนแสดงออกหรือกระทำการใด ๆ ลงไปด้วย เสรีภาพจึงไม่ใช่การที่ใครอยากจะทำอะไร ก็ทำได้ตามใจชอบ โดยปราศจากเหตุผล และปราศจากความรับผิดชอบต่อ

รัฐบาลประชาธิปไตย จะต้องพยายามปกป้อง เสรีภาพของประชาชนไว้ ไม่ออกกฎหมายในทางที่รบกวน เสรีภาพของประชาชนโดยไม่จำเป็น ในรัฐธรรมนูญ ของประเทศที่ยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย จึงมักจะระบุงการ ประกันสิทธิและ เสรีภาพ ของประชาชนไว้เสมอว่า สิ่งใดบ้างที่รัฐบาลกระทำไม่ได้ ทั้งนี้ก็เพื่อให้การปกครอง เป็นไปตามอุดมคติของประชาธิปไตยนั่นเอง



๓. ความคิคุคุมคคิที่ว่า คนเราทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน หรือที่เรียกว่า เสมอภาคกัน

ความเท่าเทียมกันนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกคนมีสติปัญญาฉลาดเท่ากัน มีคุณสมบัติทางกายภาพ เช่น สูง ต่ำ อ้วน ผอม เท่ากัน แต่เป็นความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีของความเป็นคนเหมือนกัน ได้รับโอกาส การคุ้มครองและการปฏิบัติต่อกัน โดยเสมอหน้ากัน ไม่เลือกว่าเกิดในตระกูลใด เพศใด เชื้อชาติใด ศาสนาใด ถ้าเป็นพลเมืองในประเทศแล้วควรได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาลเท่าเทียมกันทุกคน

ความเท่าเทียมกันในอุคมคคิของประชาธิปไตย จึงเป็นความเสมอกันในทางการเมือง ในทางกฎหมาย บางสังคมในสมัยโบราณที่ไม่มีอุคมคคิของประชาธิปไตย นั้น คนที่เกิดมาในตระกูลที่ร่ำรวยเป็นชนนาง จะได้รับสิทธิพิเศษ มีโอกาสมากกว่า ผู้ที่เป็นคนธรรมดาสามัญ ในบางสังคมหญิงไม่ได้รับสิทธิเท่าเทียมผู้ชาย หรือในบางกรณีกฎหมายที่ออกมาเป็นไปเพื่อคุ้มครองคนบางกลุ่มเท่านั้น เรียกได้ว่าไม่มีความเท่าเทียมกัน

ในขณะนี้เราจึงสรุปได้ว่า ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุคมคคินั้นอาจแยกพิจารณาได้ ๒ ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับรัฐบาล การได้มาซึ่งอำนาจของรัฐบาล และการใช้อำนาจของรัฐบาลนั้น ได้แก่แก่นแท้ในอุคมคคิที่ว่า การปกครองนั้นประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด ประชาชนเข้ามามีส่วนในการกำหนดการออกกฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับในสังคม และรัฐบาลซึ่งได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ใช้อำนาจแทนประชาชน จะต้องปกครองประเทศให้เป็นไปตามความประสงค์ของประชาชน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

สำหรับอุคมคคิส่วนที่สองนั้น ได้แก่ความคิคุคุมคคิที่เกี่ยวกับประชาชนว่าประชาชนนั้นมีความสามารถ สติปัญญาพอที่จะรู้จักเหตุผล ประชาชนมีอิสระภาพ และเสรีภาพ อิสระภาพและเสรีภาพเป็นคุณค่าสำคัญของความเป็นคนและการมีชีวิตอยู่ในสังคม และในประการสุดท้ายคือการยอมรับในความเท่าเทียมกันทางการเมืองและกฎหมายโดยไม่เลือกให้สิทธิพิเศษแก่ เพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือกำเนิด



## วิธีการของประชาธิปไตย

แม้ว่าจะมีการจัดรูปและความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างสถาบันการเมือง ซึ่งได้แก่ สภาผู้แทนราษฎร คณะผู้บริหารและกระทรวง ทบวงกรม ศาลยุติธรรมแล้ว สถาบันที่เป็นตัวแทนของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ สภาผู้แทนราษฎรนั้น ยังจะต้องมีวิธีการของการแก้ไขปัญหาคาตามแบบประชาธิปไตยด้วย คือ

๑. อุดมคติของประชาธิปไตยที่ความมนุษย์มีความสามารถ มีสติปัญญา รู้จักใช้เหตุผล ก่อให้เกิดวิธีการแก้ไขปัญหาคาตามการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยอาศัยหลักของเหตุผลแทนที่จะตัดสินกันด้วยกำลัง หรือความรุนแรง ให้ความสำคัญแก่ความเห็นซึ่งแตกต่างกันไป มีการแก้ไขปัญหาคาตามการคิดและถกเถียงกันอย่างเต็มที่เสียก่อนที่จะมีการลงมติ हाข่อยุติ

๒. อุดมคติของประชาธิปไตยที่ย้ำความเป็นอิสระ และเทอดทูนเสรีภาพของมนุษย์ โดยยึดหลักของการได้รับการปฏิบัติต่ออย่างเท่าเทียมกัน ก่อให้เกิดการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐ ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยกำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

เมื่อเป็นเช่นนี้ เราจึงจะกล่าวถึงประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการปกครองต่อไป เพื่อชี้ให้เห็นว่า ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคตินั้นสัมพันธ์กับประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองอย่างไร

## ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง

เมื่อมีอุดมคติแบบประชาธิปไตยแล้ว ในการปกครอง ในการใช้อำนาจการปกครอง ก็จะต้องมีรูปแบบ และความสัมพันธ์ทางอำนาจให้สอดคล้องกับอุดมคตินั้นด้วย

ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย หมายถึงระบบการเมืองที่มีลักษณะของการจัดรูป และความสัมพันธ์ทางการเมืองการปกครองประเภทหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษที่เรียกว่าลักษณะของการปกครองแบบประชาธิปไตย คือ

๑. จากอุคคคติที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน ทำให้ระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย เป็นระบบการเมืองที่ถือว่าอำนาจมาจากประชาชน รัฐบาลเป็นเพียงผู้ไ้รับมอบอำนาจให้ปกครองแทนประชาชนเท่านั้น นอกจากนี้จะมีการให้สิทธิประชาชนเลือกตั้งผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ออกกฎหมายแล้ว ยังมีการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ ที่เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยอีกด้วย ซึ่งได้แก่ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ โดยให้ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่มีความเป็นอิสระ สามารถคอยตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน ไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้ใช้อำนาจทั้งสามอย่าง คือ ไม่ให้เป็นทั้งผู้ออกกฎหมาย นำกฎหมายไปใช้บังคับและตัดสินชี้ขาดว่า ผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายควรได้รับโทษอย่างไร

อำนาจเป็นของประชาชน ไม่ได้หมายความว่าประชาชนทุกคนเป็นผู้ใช้อำนาจด้วยตนเอง วิธีการของประชาธิปไตย ซึ่งใช้กับสังคมที่มีคนจำนวนมากนั้น เป็นการปกครองโดยตัวแทน มีการเลือกตั้ง และประชาชนก็มีทางเปลี่ยนแปลงผู้ไปใช้อำนาจแทนตนได้ ด้วยการกำหนดเงื่อนไขว่า ตัวแทนนั้นจะต้องได้รับอนุมัติจากประชาชนเป็นระยะ ๆ ไป มีการทบทวนการไ้รับความไว้วางใจ โดยการกำหนดให้มีการเลือกตั้งเป็นช่วง ๆ เวลาไป ไม่ใช่เลือกตั้งเพียงครั้งเดียวเป็นผู้แทนไปตลอดชีพ การทบทวนความไว้วางใจเช่นนี้ ได้แก่การกำหนดให้มีการเลือกตั้งทุก ๆ ๔ ปี เป็นต้น รัฐบาลระชาธิปไตยจึงได้แก่รัฐบาลที่ไ้รับความยินยอมเห็นชอบจากประชาชน โดยวิธีการเลือกตั้งจากประชาชน

๒. จากอุคคคติที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยประชาชน ทำให้ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง คือ นอกจากจะให้ประชาชนมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในระดัษชาติ และผู้แทนในระดัษท้องถิ่น เช่น เทศบาลแล้ว รัฐบาลยังจะต้องให้ความสำคัญต่อการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม หรือแสดงความเห็นต่อการบริหารงานของรัฐบาลในทางอื่น ๆ เช่น รับฟังข้อเรียกร้องความต่องการของประชาชน ฟังมติมหาชน และในบางประเทศก็มี

การจัดให้มีการออกเสียงประชามติ สำหรับกฎหมายที่มีความสำคัญ และตัวแทนใน สภามีความเห็นแตกแยกกันอย่างมากอีกด้วย

๓. จากอุคมคติที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อประชาชนนั้น ทำให้ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นระบบการปกครองที่รับใช้ผลประโยชน์ ของประชาชนดำเนินการบริหาร ประเทศตามประโยชน์สูงสุดของประชาชน ไม่ใช่เพื่อ ผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจในคณะรัฐบาล หรือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ นอกจากนั้นรัฐบาลยังมีอยู่เพื่อรับใช้ประชาชน ไม่ใช่ประชาชนต้องสละทุกอย่างเพื่อรัฐ ดังเช่น การปกครองแบบฟาสซิสต์ ซึ่งถือว่าประชาชนเป็นบ่าว รัฐเป็นนาย การจัด รูปการปกครองแบบประชาธิปไตยจึงเห็นความสำคัญของคนในรัฐมากเป็นพิเศษ รัฐบาล จะมีอำนาจและบทบาทจำกัด รัฐควรปล่อยให้เอกชนดำเนินการ และดำเนินชีวิต ในด้านต่าง ๆ เองอย่างอิสระเสรี โดยเข้าแทรกแซงน้อยที่สุด รัฐจะเข้าแทรกแซง ในวิถีชีวิต และการจัดระเบียบสังคมก็ต่อเมื่อกิจการนั้นเอกชนไม่สามารถทำตัวเอง และจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์สุขมากขึ้นเท่านั้น

๔. อุคมคติของประชาธิปไตยที่เน้นความเท่าเทียมกันทางการเมือง และ กฎหมายของคน ก่อให้เกิดความคุ้มครองทางกฎหมายแก่บุคคลโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติ การให้สิทธิทางการเมือง เช่น การออกเสียงเลือกตั้งโดยไม่จำกัดฐานะทาง เศรษฐกิจ สังคม หรือเพศ ตลอดจนพยายามขยายสิทธิทางการเมือง เลือกตั้งให้กว้างขวางที่สุด โดย มีข้อจำกัดทางคุณสมบัติน้อยที่สุด

นอกจากนี้แล้ว เรายังอาจแบ่งแยกรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ได้

๖ รูปแบบคือ

๑. ประชาธิปไตยโดยตรง
๒. ประชาธิปไตยแบบสมาชิก หรือการปกครองแบบรัฐสภาโดยสมบูรณ์
๓. ประชาธิปไตยแบบคณะผู้แทน
๔. ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา
๕. ประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี
๖. ประชาธิปไตยแบบกึ่งประธานาธิบดีหรือกึ่งรัฐสภา

๑. การปกครองแบบประชาธิปไตยโดยตรง เป็นรูปแบบการปกครองที่ราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นผู้ถืออำนาจใหญ่ กล่าวคือ ประชาชนจะมาประชุมกันเพื่อดำเนินกิจการใด ๆ ของชุมชนของตนเองโดยการลงประชามติโดยตรง เพื่อกำหนดนโยบายทางการเมือง การควบคุมทางการเมืองและอำนวยความสะดวกกรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายสำหรับการปกครอง ข้าราชการจะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นี้ ซึ่งอาจได้รับเลือกหรือได้รับการแต่งตั้งเพื่อให้ปฏิบัติภารกิจในระยะเวลาดสั้น ๆ และถูกจำกัดขอบเขตหน้าที่อย่างมาก

รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยตรงนั้นปรากฏในศตวรรษที่ ๑๓ เป็นต้นมา ในประชาคมและในกึ่งทองของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ และปัจจุบันนี้ก็ค่อย ๆ เปลี่ยนไปโดยมีผู้แทนเกือบทุกแห่ง และปัจจุบันนี้ประชาธิปไตยโดยตรงยังมีอยู่บ้าง เช่น ในรัฐนิวอิงแลนด์ ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งค่อย ๆ หมดไป

๒. การปกครองแบบสมัชชา หรือการปกครองโดยสภาอย่างสมบูรณ์ เป็นรูปแบบการปกครองที่ราษฎรเลือกสมาชิกสมัชชาซึ่งมีหน้าที่ออกกฎหมาย เป็นหน้าที่หลัก สมัชชาจะมีอำนาจเต็มเหนือองค์กรรัฐอื่น ๆ ทั้งหมด จึงรับผิดชอบผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงสมาชิกเป็นระยะ ๆ ซึ่งการปกครองแบบนี้ฝ่ายบริหารอยู่ภายใต้การควบคุมของสมัชชาโดยเด็ดขาด ฝ่ายบริหารเป็นเพียงองค์กรที่ดำเนินนโยบายตามสมัชชา ซึ่งอาจถูกแต่งตั้งถอดถอนโดยสมัชชาได้ การให้ฝ่ายบริหารมีหน้าที่เป็นรัฐบาล หรือการมอบหน้าที่ให้รัฐมนตรีแต่ละคน จึงมีความหมายหรือมีลักษณะ เป็นพิธีการ เท่านั้น ซึ่งหมายความว่า สมัชชาจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย และให้รัฐบาลหรือให้รัฐมนตรีแต่ละท่านดำเนินตามมติของที่ประชุมของสมัชชา ฟังเข้าใจว่ารัฐบาลจะต้องทำการใด ๆ ตามที่สมัชชาได้รับมอบหมาย ฝ่ายบริหารไม่มีสิทธิใด ๆ นอกจากจะได้รับมอบหมายจากสมัชชา นอกจากนั้นในการปกครองแบบสมัชชาจะไม่มีองค์กรใด ๆ ที่เป็นอิสระตามกฎหมาย สิทธิขององค์กรต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นจะสร้างอิทธิพลเหนือสมัชชานั้นหาไม่ได้ ดังนั้นฝ่ายรัฐบาลจึงไม่มีสิทธิที่จะยุบสภาได้ แต่ผู้มีสิทธิจะยุบสมัชชาได้ก็คือผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

๓. การปกครองคณะผู้ดำเนินการ รูปแบบการปกครองของสวิสนั้น  
 แม้จะเป็นรูปแบบการปกครองที่ใกล้เคียงกับการปกครองแบบสมัชชา หรือการปกครอง  
 แบบรัฐสภาอย่างสมบูรณ์ แต่ก็ยังเป็นรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของสวิสเอง

รัฐธรรมนูญสวิสฉบับปัจจุบันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปี ๑๘๙๔ ซึ่งครั้งนั้นมีการ  
 แก้ไขรัฐธรรมนูญมาหลายอย่างไว้ก็ดี เราจะเห็นได้ว่า สมัชชาสหพันธ์ ประกอบ  
 ด้วยสภา ๒ สภา คือ สภาล่างกับสภานบน เป็นผู้ถืออำนาจสูงสุดตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ  
 สภานบนเป็นองค์กรที่เลียนแบบมาจากสหรัฐอเมริกา แต่มีอำนาจน้อยกว่า ส่วนรัฐบาล  
 นั้น ประกอบด้วยบุคคล ๗ คน ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้อยู่ในตำแหน่งถึง ๔ ปี อันเป็น  
 ระยะเวลาที่เท่าเทียมกับอายุการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาล่าง รัฐบาลสวิสจึง  
 เป็นองค์กรดำเนินการ ที่จะชี้ทางนโยบายและโดยเหตุนี้เอง รูปแบบการปกครอง  
 ของสวิสจึงเรียกกันว่า เป็นรูปแบบคณะผู้ดำเนินการ เพราะผู้ดำเนินการแต่ละท่าน  
 แม้จะเป็นหัวหน้าหน่วยงานบริหารที่คนรับผิดชอบ ต่างก็มีสิทธิเท่าเทียมกันในที่ประชุม  
 ของรัฐบาล มติที่จะกำหนดนโยบาย จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อบรรดาผู้ดำเนินการทั้งหมดลง  
 คะแนนเสียงเป็นเอกฉันท์ ตามรัฐธรรมนูญสวิส คณะผู้ดำเนินการ เป็นเจ้าหน้าที่  
 ฝ่ายบริหารของสหพันธ์สูงสุดและเป็นผู้นำฝ่ายบริหารด้วย

ขบวนการแห่งอำนาจที่แท้จริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง  
 แล้วแตกต่างไปจากโครงสร้างในทางการเมืองของสหรัฐ แม้บางครั้งจะมีผู้  
 เปรียบเทียบการปกครองแบบสวิสกับการปกครองอเมริกันก็ตาม ส่วนรัฐบาลหรือสภา  
 สหพันธ์นั้นจะเปรียบเทียบกับการปกครองแบบรัฐสภาไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่สมาชิกได้รับ  
 เลือกมาจากรัฐสภาก็ตาม เพราะสมาชิกของสภาสหพันธ์ จะเป็นสมาชิกรัฐสภา  
 ของสวิสในขณะที่เดียวกันไม่ได้ แต่สมาชิกหรือคณะผู้ดำเนินการ เหล่านี้มีสิทธิที่จะร่วม  
 ประชุมในสภาทั้งสองของรัฐสภา และมีปากเสียงในรัฐสภาได้ด้วย สิ่งที่เป็นสัญลักษณ์  
 ของการปกครองแบบรัฐสภาไม่มีอยู่ในประเทศสวิส กล่าวคือ สมัชชาสหพันธ์ ซึ่งได้แก่  
 สภานบน สภาล่าง ไม่อาจบังคับให้บรรดาผู้ดำเนินการ คนใดคนหนึ่งออกจากตำแหน่ง  
 ได้โดยการลงมติไม่ไว้วางใจ ในขณะที่เดียวกันจะเห็นได้ว่าการปกครองแบบคณะ

ผู้อำนวยการแตกต่างกับการปกครองแบบสมัชชาหรือการปกครองแบบรัฐสภาอย่างสมบูรณ์ในเรื่องนี้ เพราะในการปกครองแบบรัฐสภาอย่างสมบูรณ์ สมัชชาย่อมมีอำนาจเหนือฝ่ายบริหารมาก โดยอาจถอดถอนเจ้าหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ออกจากตำแหน่งได้ ที่การปกครองแบบคณะผู้อำนวยการ เหมือนกับการปกครองแบบสมัชชา ก็ตรงที่ว่าฝ่ายรัฐบาลไม่สามารถจะยุบสภาได้ ประธานของสภาสหพันธ์ หรือที่ปรึกษาสหพันธ์ จะดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดี และมีภารกิจในทางพิธีการ เพียง ๑ ปีเท่านั้น แล้วจะสลับเปลี่ยนกับบรรดาผู้อำนวยการอื่น ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะผู้อำนวยการนั้น เราจะเห็นได้ว่าคณะผู้อำนวยการ เป็นองค์กรฝ่ายบริหารที่แข็งแกร่งและมีอำนาจมากกว่าผู้ถืออำนาจอื่น ๆ ผู้เป็นสมาชิกของผู้อำนวยการ เมื่อได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งแล้วก็อาจบริหารประเทศต่อไปโดยที่ไม่ต้องผูกพันต่อพรรคการเมือง เป็นบุคคลที่รับเลือกมา เพราะมีความสามารถในการปกครองและบริหารประเทศมิใช่ เพราะเป็นนักการเมืองแห่งพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งที่มีชื่อเสียง จึงเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสำหรับการปกครองตามรัฐธรรมนูญว่าผู้อำนวยการจะอยู่ในตำแหน่งนานเท่าใดก็ได้ตามใจชอบ และจะเห็นได้ว่าประเทศสวีตจะมีกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารประเทศที่มีความเชี่ยวชาญยิ่งและดำรงอยู่ในตำแหน่งเกือบถาวรอย่างไม่เคยปรากฏในประเทศอื่น นับว่าเป็นความโชคดีของประเทศสวีต ที่ไม่มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง คณะผู้อำนวยการซึ่งบริหารราชการแผ่นดิน จะเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาและสาธารณชน

คณะผู้อำนวยการหรือสภาสหพันธ์ เป็นผู้เริ่มกำหนดนโยบายพื้นฐานหรือนโยบายหลัก และราษฎรก็หวังให้เป็นเช่นนั้น ส่วนสมัชชาสหพันธ์กล่าวคือสภานิติบัญญัติและสภาล่างก็จะเป็นผู้ปฏิบัติตามแนวทางการอำนวยความสะดวกทางการเมืองของรัฐบาลในการที่สมัชชาปฏิบัติตามนโยบาย โดยการออกกฎหมาย ความเคารพที่ฝ่ายสมัชชามีต่อคณะผู้อำนวยการนั้นถึงขั้นที่การควบคุมโดยฝ่ายสมัชชาหรือรัฐสภานั้นแทบจะไม่ปรากฏตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญสวีต จุดกลางแห่งอำนาจทางการเมืองไม่ได้อยู่ที่ฝ่ายรัฐบาลหรือรัฐบาลแต่อย่างใด หากแต่อยู่ที่ราษฎรผู้ออกเสียงเลือกตั้งด้วย ซึ่งเมื่อไม่กี่ปีมานี้

สตรี เพิ่งจะมีสิทธิในการออกเสียง เลือกตั้ง ราษฎร ผู้ออกเสียง เลือกตั้งจะต้องแสดง  
 ประชามติ เมื่อมีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง รัฐธรรมนูญทุกครั้ง นอกจากนั้น ราษฎรยังมีอำนาจในการควบคุมผู้ถืออำนาจอย่างมาก เพราะอาจจะลงชื่อร้องขอให้มีการ  
 ลงประชามติในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายที่ใดนานองค์กร นิติบัญญัติแล้ว นอกจากนั้น  
 ผู้ออกเสียง เลือกตั้งยังอาจมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหลักหากมี  
 ราษฎรจำนวนหนึ่งลงชื่อที่เจ้าหน้าที่เพื่อขอขอให้เจ้าหน้าที่ระดับสหพันธ์ เป็นผู้พิจารณา  
 ส่วนปัญหาในทางกฎหมายที่ราษฎรได้ประสบ ในระยะหลัง ๆ ราษฎรได้ขอขอให้  
 คนเป็นผู้ให้สัตยาบันกฎหมายทุกฉบับ โดยการแสดงประชามติ

เราจะเห็นว่า การปกครองแบบสมัชชาตั้งแต่เริ่มนั้นได้ถูกเปลี่ยนไปเพราะ  
 จุดวางแห่งอำนาจ แทนที่จะอยู่ที่ผู้ถืออำนาจเท่านั้น กลับตกอยู่กับราษฎร ผู้ออกเสียง  
 เลือกตั้งด้วย การปกครองแบบคณะผู้ช่วยการในสวิส จะต้องอาศัยราษฎรซึ่งมี  
 ความเป็นผู้ใหญ่ในทางการเมือง เป็นอย่างมาก มีประเทศอูรุกวัยประเทศเดียวที่ได้  
 นำรูปแบบการปกครองที่คล้ายคลึงกันมาใช้ในช่วงปี ๑๙๑๘ - ๑๙๓๔ แต่ต่อมาอูรุกวัย  
 ได้เปลี่ยนรูปแบบการปกครองไปสู่การปกครองแบบประธานาธิบดีที่ได้รับการแก้ไข  
 ดัดแปลง ครั้นเมื่อปี ๑๙๕๑ การปกครองแบบคณะผู้ช่วยการได้ปรากฏตัวอีกครั้งหนึ่ง  
 ในรัฐธรรมนูญฉบับ ๑๙๕๑ เพราะได้มีการยกเลิกตำแหน่งประธานาธิบดีและให้คณะ  
 ที่ปรึกษารัฐบาลแห่งชาติที่ประกอบด้วยคน ๕ คน มาทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน  
 เหตุที่ประเทศอูรุกวัยได้นำองค์กรคณะผู้ช่วยการมาใช้ เพราะต้องการที่จะไม่ให้  
 อำนาจบริหารตกอยู่ในกำมือของคน ๆ เดียว ความพยายามครั้งแรกถือได้ว่าเป็น  
 ความพยายามที่ประสบความสำเร็จ ส่วนการนำการปกครองแบบคณะผู้ช่วยการ  
 มาใช้ครั้งที่ ๒ จะถือว่าเป็นความสำเร็จของประเทศอูรุกวัยหรือไม่ ยังเป็นเรื่อง  
 ที่ถกเถียงกันอยู่ เพราะบังเอิญในช่วงหลังนั้นอูรุกวัยต้องประสบวิกฤติการณ์ทาง  
 เศรษฐกิจ



๔. ระบบรัฐสภา ในการปกครองระบบรัฐสภา ผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจไม่เพียงแต่จะควบคุมผู้ใช้อำนาจบริหารมิให้ใช้อำนาจเกินขอบเขตเท่านั้น แต่ยังไปทำหน้าที่เป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร เองอีกด้วย ทั้งนี้ก็ไปตามหลักการรวมอำนาจนิติบัญญัติและบริหารไว้ในมือของคณะบุคคลเดียวกัน อันเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดของการปกครองระบบนี้ กล่าวคือ พรรคที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภาจะเป็นผู้ได้รับมอบหมายจากประมุขของรัฐให้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลทำหน้าที่บริหารประเทศ ส่วนพรรคที่มีเสียงข้างน้อยก็จะคอยค้านการใช้อำนาจบริหารของพรรคที่มีเสียงข้างมากนั้น เพื่อมิให้พรรคฝ่ายข้างมากหรือพรรครัฐบาลล้มตัวและใช้อำนาจบริหารเกินขอบเขต ถ้าทั้งสองฝ่ายเกิดขัดแย้งกันอย่างรุนแรง โดยเฉพาะเมื่อพรรคฝ่ายข้างน้อยเกิดรวบรวมสมาชิกในรัฐสภาได้มากกว่าพรรครัฐบาล และสามารถถล่มมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ รัฐบาลก็มีทางเลือกอยู่ ๒ ทางคือ ลาออกเพื่อให้พรรคฝ่ายค้านจัดตั้งรัฐบาลบ้าง หรือมิฉะนั้นก็ขอให้ประมุขของรัฐยุบรัฐสภาเสีย เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งก็จะมีผลทำให้สมาชิกของทั้งสองฝ่ายต้องหลุดจากตำแหน่ง และออกไปหาเสียงเพื่อให้ประชาชนเลือกตนกลับเข้ามาในรัฐสภาอีก วิธีการที่อนุญาตให้สมาชิกฝ่ายหนึ่งสามารถไล่สมาชิกอีกกลุ่มหนึ่งออกจากตำแหน่งบริหารได้ และยอมให้สมาชิกที่อยู่ในตำแหน่งบริหารนั้นสามารถขอให้ประมุขปลดปล่อยทุกฝ่ายออกจากตำแหน่งพร้อมกันได้ก็มีผลทำให้เป็นการวางดุลอำนาจของกันและกัน และให้สมาชิกรัฐสภาทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความรับผิดชอบ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นใหญ่

โดยทั่วไปรัฐธรรมนูญของประเทศที่ใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา เช่น อังกฤษ เป็นต้น จะจัดแบ่งอำนาจและหน้าที่ของสถาบันต่างๆ ที่มีส่วนในการปกครองประเทศไว้ดังนี้

(๑) ประมุขของรัฐ ซึ่งอาจจะเป็นกษัตริย์หรือประธานาธิบดีก็ได้ และจะต้องปฏิบัติตนเหมือนกัน คือจะต้องไม่ทำตนเป็นนักการเมืองและจะต้องวางตนเป็นกลางในทางการเมืองอย่างแท้จริง ประมุขของรัฐจะใช้อำนาจบริหารแต่เพียงในด้านพิธีการเท่านั้น

เช่น แต่งตั้งคณะกรรมการ เปิดและปิดรัฐสภา เป็นต้น และมีจะต้องปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี โดยเหตุที่ประมุขของประเทศมิได้ใช้อำนาจในทางบริหารตามความประสงค์ของตนเอง รัฐธรรมนูญของประเทศที่ไ้ระบบรัฐสภาจึงกำหนดให้นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีคนใหม่คนหนึ่ง เป็นผู้รับผิดชอบแทนประมุขในการใช้อำนาจบริหารนั้น ๆ โดยให้นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีเป็นผู้ลงนามกำกับอยู่ในเอกสารของทางราชการ ทุกฉบับที่ออกในนามของประมุข

(๒) รัฐสภา ซึ่งอาจจะมีสภาเดียวหรือสองสภาก็ได้ มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เป็นผู้ใช้ทั้งอำนาจนิติบัญญัติและบริหาร แต่โดยเหตุที่รัฐสภาของทุกประเทศมีสมาชิกมากและความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงถือกันเป็นหลักการว่า สมาชิกรัฐสภาจำนวนมากจะไปเป็นคณะกรรมการ มีหน้าที่บริหารประเทศภายใต้การควบคุมของสมาชิกทั้งหมดของรัฐสภา สมาชิกรัฐสภาจะอยู่ในตำแหน่งไ้เวลานานตามวาระที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น ๓ หรือ ๕ ปี แล้วแต่กรณี แต่อาจจะต้องพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระก็ได้ ถ้ารัฐสภาถูกยุบ ระหว่างปฏิบัติหน้าที่อยู่ในรัฐสภา สมาชิกรัฐสภาทุกคนได้รับเอกสิทธิ์หลายอย่าง เช่น จะกล่าวแสดงความคิดเห็นในรัฐสภาอย่างใดก็ได้โดยไม่มีใครจะนำไปฟ้องร้องได้ เป็นต้น การที่รัฐธรรมนูญรับรองเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาไว้ เช่นนั้นก็เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกรัฐสภาได้ทำหน้าที่ของตนอย่างปราศจากความวิตกกังวลว่าอาจจะต้องรับโทษในภายหลังหน้าที่สำคัญของสมาชิกรัฐสภาคือ ทำหน้าที่ในการออกกฎหมายและหน้าที่ในการควบคุมการบริหารงานของคณะกรรมการ โดยการตั้งกระทู้ถาม หรือเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อซักฟอกคณะกรรมการ เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะกรรมการ

(๓) คณะรัฐมนตรี ไ้แก่คณะบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกสภาส่วนใหญ่ให้ทำหน้าที่เป็นผู้ใช้อำนาจบริหาร ตามประเพณีคณะรัฐมนตรีนี้จะต้องได้รับแต่งตั้งจากประมุขของประเทศเสมอ แต่ในทางบริหารประเทศนั้นคณะรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบโดยตรงต่อรัฐบาล ถ้าไม่ได้รับความไว้วางใจจากรัฐสภาเมื่อใดก็จะต้องลาออก โดยทั่วไปรัฐมนตรีส่วนมากในคณะหรือทั้งคณะจะต้องเป็นสมาชิกรัฐสภาด้วย

มีสิทธิเข้าไปนั่งในรัฐสภา อภิปรายและออกเสียงในรัฐสภาได้ คณะรัฐมนตรีอาจขอให้ประมุขของประเทศยุบรัฐสภาได้เสมือนเมื่อตนต้องการจะให้มีการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาใหม่

(๔) ศาล จะเป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการ โดยอิสระและปลอดจากการแทรกแซงของฝ่ายบริหารหรือนิติบัญญัติ เพื่อประกันความเป็นอิสระของศาล รัฐธรรมนูญของทุกประเทศจึงมักจะกำหนดให้การจัดองค์การศาลเป็นเรื่องของผู้พิพากษาโดยเฉพาะ ซึ่งอาจจะมีคณะกรรมการตุลาการหรือสภาตุลาการก็ได้ เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องโยกย้าย แต่งตั้งและถอดถอนผู้พิพากษาในประเทศที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมักจะถือกันว่า ผู้พิพากษาทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ซึ่งทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้ความยุติธรรมแก่พลเมืองของพระองค์ คอยเหนี่ยวรั้งผู้พิพากษาคัดสินไปอย่างไรแล้ว ผู้ใดจะไปวิพากษ์วิจารณ์คำตัดสินนั้นไม่ได้ ถ้าใครไปทำเขาก็จะมีความผิดเสมือนว่าได้หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

ระบบรัฐสภาในทางปฏิบัติ จากที่กล่าวมาข้างบนนี้จะเห็นได้แล้วว่า การปกครองระบบนี้จะดำเนินไปโดยวางราวรับและมีประสิทธิภาพก็คือ เมื่อประเทศนั้นมีพรรคการเมืองอยู่ ๒ หรือ ๓ พรรค หรือมีพรรคใหญ่อยู่เพียงพรรคเดียวในกรณีที่มีพรรคการเมืองหลายหลายพรรค และพรรคการเมืองที่ว่าจะต้องมีพรรคของกุ่มประโยชน์ ที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ร่วมกันและมีระเบียบวินัยอันดี ทั้งนี้ก็เพราะว่าถ้าขาดระบบพรรคที่มีลักษณะดังกล่าวเสียแล้ว รัฐบาลที่ขึ้นบริหารประเทศจะไม่มีเสถียรภาพ และต้องล้มบ่อย ๆ เมื่อขาดเสียงสนับสนุนอยู่ในรัฐสภาอย่างเพียงพอ เพราะฉะนั้นถ้าประเทศใดไม่มีระบบพรรคการเมืองที่มีลักษณะดังกล่าวอยู่ ก็ยากที่จะใช้ระบบนี้ได้อย่างได้ผลดี ดังจะเห็นได้จากข้อความจริงที่ว่า ในขณะนี้อังกฤษและเยอรมันใช้การปกครองระบบนี้ได้อย่างราบรื่น รัฐบาลแต่ละคณะจะอยู่ในตำแหน่งจนครบวาระแทบทุกคณะ เว้นแต่จะมีการยุบสภา แต่ฝรั่งเศสและอิตาลีก็กลับประสบกับความยุ่งยาก

ในการใช้ระบบนี้ ทั้งนี้ก็เพราะสองประเทศแรกมีระบบพรรคที่มีลักษณะดังกล่าว แต่สองประเทศหลังจากระบบพรรคที่มีลักษณะดังกล่าว รัฐบาลแต่ละคณะจึงอยู่ในตำแหน่งไม่ได้ครบวาระเลย บางคณะอยู่ในตำแหน่งได้เพียง ๒ - ๓ เดือน ก็ต้องลาออกไป

๕. ระบบประธานาธิบดี ในการปกครองระบบประธานาธิบดี ผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติคือรัฐสภา กับผู้ใช้อำนาจบริหารคือประธานาธิบดี และคณะรัฐมนตรีทำหน้าที่แยกต่างหากจากกัน ทั้งนี้ก็เป็นไปตามหลักการแยกผู้ใช้อำนาจบริหารและนิติบัญญัติออกจากกัน อันเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดของระบบนี้ นอกจากนั้น ผู้ใช้อำนาจทั้งสองนี้ยังเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกันอีกด้วย ทั้งนี้เพราะผู้ใช้อำนาจทั้งสองฝ่ายซึ่งต่างก็ได้รับเลือกตั้งโดยตรงมาจากประชาชนเช่นกัน มีฐานะเป็นตัวแทนของเจ้าของอำนาจสูงสุดในประเทศเท่าเทียมกัน นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญของประเทศที่ใช้ระบบนี้ เช่น สหรัฐและฟิลิปปินส์ เป็นต้น ยังถือว่าศาลซึ่งเป็นสถาบันอิสระ มีฐานะเท่าเทียมกับสถาบันอื่น ๆ อีกด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้ใช้อำนาจทั้งสามจะเป็นอิสระไม่ขึ้นแก่กัน แต่สถาบันทั้งสามนี้ต่างมีอำนาจที่จะคอยยับยั้งและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน ซึ่งก็เป็นการคอยป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจเกินขอบเขต เช่น ประธานาธิบดีอาจไม่ยอมลงนามในร่างกฎหมายที่รัฐสภาผ่านออกมาหรือศาลอาจตัดสินว่ากฎหมายเป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้ เป็นต้น

ในประเทศที่ใช้ระบบนี้ เช่น สหรัฐ เป็นต้น ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสถาบันต่าง ๆ ไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนี้

(๑) ประมุขของรัฐ ประมุขของรัฐในกรณีนี้จะต้องเป็นประธานาธิบดีเสมอ และเป็นนักการเมืองเต็มตัว มีอำนาจมากกว่าประมุขของรัฐในประเทศที่ใช้ระบบรัฐสภา เพราะสามารถให้อำนาจบริหารได้โดยตนเอง ประมุขของรัฐไม่ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของใคร จึงไม่มีใครมารับผิดชอบแทน พutschin ๆ ก็คือว่า ประธานาธิบดีในระบบนี้เป็นนายกรัฐมนตรีด้วยนั่นเอง เพราะในระบบนี้ไม่มีนายกรัฐมนตรีคอยให้คำแนะนำกับประมุขของรัฐ

ประธานาธิบดีดังกล่าวนี้พยายามปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของชาติแล้ว ก็ควรจะ  
ทำผลดีให้กับประเทศได้มากกว่าประธานาธิบดีที่พยายามจะวางตนอยู่เหนือการเมือง  
แบบกษัตริย์เสียอีก

(๒) รัฐสภา อาจจะมีสภาเดียวหรือสองสภาก็ได้ สมาชิกรัฐสภาใน  
ระบบนี้มีอำนาจมากกว่าสมาชิกรัฐสภาในระบบประธานาธิบดี เพราะนอกจากจะใช้  
อำนาจนิติบัญญัติได้แล้ว ยังมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยวิธีการตั้ง  
กระทูลาและเปิดอภิปราย แต่มีอำนาจน้อยกว่าสมาชิกรัฐสภาในระบบรัฐสภา เพราะ  
สมาชิกรัฐสภาในระบบกึ่งประธานาธิบดีนี้ไม่สามารถไปทำหน้าที่เป็นรัฐมนตรีได้ในขณะ  
เดียวกัน ถ้าอยากเป็นรัฐมนตรีก็ต้องลาออกจากสมาชิกภาพของรัฐสภา

(๓) คณะรัฐมนตรี เป็นคณะบุคคลที่มีอำนาจบริหารประเทศ ใ้รับการ  
แต่งตั้งจากประธานาธิบดีจึงต้องรับผิดชอบต่อประธานาธิบดี นอกจากนั้นคณะรัฐมนตรี  
ยังต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาอีกด้วย ทั้งประธานาธิบดีและรัฐสภาอาจจะทำให้หลายคน  
รัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อไรก็ได้ ด้วยเหตุนี้คณะรัฐมนตรีของ  
ประเทศที่ใช้ระบบนี้จึงอยู่ในฐานะลำบากกว่าคณะรัฐมนตรีของประเทศที่ใช้ระบบอื่น  
เพราะต้องเอาใจ "นาย" ถึงสองคนในขณะเดียวกัน รัฐมนตรีอาจเข้าไปร่วมประชุม  
และอภิปรายในรัฐสภาได้แต่จะออกเสียงมิได้

(๔) ศาล เป็นสถาบันอิสระ ทำหน้าที่ตุลาการพิพากษาคดีตามตัวบท  
กฎหมายเหมือนกับศาลของประเทศที่ใช้ระบบรัฐสภา

ระบบกึ่งประธานาธิบดีในทางปฏิบัติ การปกครองระบบนี้จะใช้ได้อย่าง  
ราบรื่นในประเทศที่มีระบบพรรคการเมืองน้อยพรรคและเป็นพรรคที่มีระเบียบวินัย  
แต่แม้ว่าจะไม่มีระบบพรรคที่มีลักษณะดังกล่าวอยู่ การปกครองระบบนี้ก็ยังสามารถดำเนิน  
ไปได้ได้อย่างราบรื่นพอสมควรเหมือนกัน ทั้งนี้ก็เพราะในการปกครองระบบนี้ ประธานา  
ธิตีจะคอยทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยมิให้คณะรัฐมนตรีกับรัฐสภาตองปะทะกันอย่างรุนแรง และ  
ถ้าเห็นว่าผู้ใช้อำนาจฝ่ายใดปฏิบัติหน้าที่อย่างขาดความรับผิดชอบ ประธานาธิบดีก็จะ

พรรคที่มีระเบียบวินัย ประเทศที่ประสบกับความยุ่งยากทางการเมือง เพราะจากระบบพรรคดังกล่าว บางประเทศจึงพยายามที่จะนำเอาระบบดังกล่าวนี้ไปใช้แทนระบบรัฐสภา ประเทศปากีสถานเป็นต้นได้นำเอาระบบประธานาธิบดีไปใช้ ซึ่งทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพอยู่เกือบ ๑๑ ปี ผิดกับในสมัยที่ใช้ระบบรัฐสภาซึ่งมักจะทำให้รัฐบาลล่มบ่อย ๆ

๖. ระบบกึ่งประธานาธิบดีหรือกึ่งรัฐสภา ในการปกครองระบบนี้ รัฐสภา มีอำนาจเพียงออกกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเท่านั้น สมาชิกรัฐสภาจะไปใช้อำนาจบริหารในขณะเดียวกันไม่ได้ ส่วนประธานาธิบดีในระบบนี้มีอำนาจมากกว่าประธานาธิบดีในระบบรัฐสภา เพราะสามารถใช้อำนาจบริหารบางอย่างได้ โดยไม่ต้องมีนายกรัฐมนตรีมาคอยรับผิดชอบแทน เช่น ยุบสภาผู้แทนราษฎรได้ในทุกกรณี เป็นต้น จึงทำให้ประธานาธิบดีอยู่ในฐานะที่จะดวงคุณอำนาจของรัฐสภาได้ อยางไรก็ตาม นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้ที่ใช้อำนาจบริหารอย่างแท้จริง ก็ยังต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาอยู่ และถ้าไม่ได้รับความไว้วางใจจากรัฐสภาก็จะต้องลาออก เว้นแต่ประธานาธิบดีจะให้อยู่ในตำแหน่งต่อไป พร้อมกับสั่งยุบรัฐสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ จะเห็นได้ว่าในระบบนี้ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติอยู่ในฐานะที่คานกันและดุลกัน

ในประเทศที่ใช้ระบบนี้ เช่น ฝรั่งเศส เป็นต้น ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสถาบันต่าง ๆ ไว้ดังนี้

(๑) ประมุขของรัฐ ประมุขของรัฐในระบบนี้จะต้องเป็นประธานาธิบดี ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ทั่วทุกพื้นที่ ประธานาธิบดีในระบบนี้จึงมีฐานะเป็นนักการเมืองเต็มตัว ผิดกับประธานาธิบดีของประเทศที่ใช้ระบบรัฐสภา ซึ่งมีฐานะอยู่เหนือการเมืองคล้ายกับพระมหากษัตริย์ เมื่อประธานาธิบดีเป็นนักการเมืองเต็มตัวแล้ว ก็ย่อมอาจจะถูกตำหนิหรือประณามจากนักการเมืองฝ่ายตรงข้ามได้ ซึ่งอาจจะทำให้ฐานะของประมุขอันเป็นศูนย์รวมแห่งความสามัคคีของประเทศต้องถูกกระทบกระเทือนได้ แต่ก็ไม่ใ้หมายความว่าจะเป็นสิ่งเสียหาย เพราะถ้าหากว่า

(๒) รัฐสภา อาจจะมีสภาเดี่ยวหรือสองสภาก็ได้ สมาชิกรัฐสภาสามารถใช้ได้แต่อำนาจนิติบัญญัติเท่านั้น สมาชิกรัฐสภาจะไปเป็นรัฐมนตรีในคราวเดียวกันไม่ได้ ถ้าอยากเป็นต้องลาออกจากสมาชิกภาพของรัฐสภา สมาชิกรัฐสภาในระบบนี้ได้รับเอกสิทธิ์ เช่นเดียวกับสมาชิกรัฐสภาในระบบแรก แต่มีหน้าที่แตกต่างกับสมาชิกรัฐสภาในระบบแรกอยู่บ้าง กล่าวคือ สมาชิกรัฐสภาในระบบนี้มีหน้าที่ในการออกกฎหมายเหมือนกัน แต่ใช้อำนาจควบคุมผู้ใช้บริหารใคน้อยมาก คือควบคุมผู้ใช้อำนาจบริหารได้โดยทั้งคณะ กรรมการขึ้นสอบสวนพฤติกรรมอันชวนสงสัยของฝ่ายบริหารและโดยการไม่อนุมัติงบประมาณเท่านั้น จะตั้งกระทู้ถามหรือเปิดอภิปรายไม่ได้

(๓) คณะรัฐมนตรี เป็นคณะบริหารที่คอยช่วยเหลือประธานาธิบดี และรับผิดชอบโดยตรงต่อประธานาธิบดีแต่ผู้เดียว รัฐมนตรีจะเข้าไปอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในรัฐสภาไม่ได้ แต่อาจจะไปให้ความคิดเห็นแก่คณะกรรมการของรัฐสภาได้เมื่อได้รับเชิญ

(๔) ศาล เป็นสถาบันอิสระไม่ขึ้นกับสถาบันอื่นใด ผู้พิพากษาของศาลในระบบนี้จะทำหน้าที่สองอย่างในขณะเดียวกันคือ เป็นทั้งตุลาการ คอยตัดสินคดีทั้งแพ่งและอาญา และเป็นผู้คอยพิทักษ์รักษารัฐธรรมนูญไว้มิให้ผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือบริหารละเมิดได้ ถ้าศาลเห็นว่ากฎหมายของรัฐสภาหรือคำสั่งใดของฝ่ายบริหารขัดกับรัฐธรรมนูญ ศาลก็ใช้อำนาจจะพิพากษาว่ากฎหมายหรือคำสั่งนั้นเป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้

ระบบประธานาธิบดีในทางปฏิบัติ การปกครองระบบประธานาธิบดีนี้จะดำเนินไปได้อย่างไรในประเทศไทยที่มีระบบพรรคการเมืองที่มีลักษณะดังที่ได้อธิบายมาแล้ว แต่มีใค้หมายความว่า การปกครองระบบนี้จะใช้ได้ผลในประเทศไทยที่ไม่มีระบบพรรคการเมืองที่มีลักษณะดังกล่าว การปกครองระบบนี้อาจดำเนินไปได้แม้แต่ในประเทศไทยที่ไม่มีระบบพรรคการเมืองที่มีลักษณะดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากที่ปรากฏอยู่ในสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน เป็นต้น โดยเหตุที่การปกครองระบบนี้อาจดำเนินไปได้โดยไม่มีประสิทธิภาพพอสมควรในประเทศไทยที่มีพรรคการเมืองหลายพรรค และขาด

ใช้สิทธิพิเศษของสถาบันประมุขลงโทษผู้ใช้อำนาจนั้น ๆ เช่น อาจปลดคณะรัฐมนตรี หรือ ยุบรัฐสภาได้ในทุกกรณี

อาจกล่าวได้ว่า ระบบนี้เป็นระบบผสมซึ่งนำเอาหลักการที่ดีของทั้งระบบ รัฐสภาและระบบประธานาธิบดี - แต่ข้อที่เขาคงกล่าวก็คือว่า ระบบผสมนี้ไม่จำเป็นต้อง เหมือนกับระบบของฝรั่งเศสเสมอไป กล่าวคืออาจจะมีการให้อำนาจประธานาธิบดี มากกว่ารัฐสภาก็ได้ ดังเช่นที่ใช้อยู่ในเวียตนามใต้ ซึ่งทำให้ระบบการปกครองของ เวียตนามใต้มีลักษณะคล้ายกับระบบของสหรัฐอยู่มาก แม้แต่กฎเกณฑ์หรือวิธีการบางอย่าง ในระบบรัฐสภาหรือระบบประธานาธิบดี ก็อาจจะดัดแปลงให้เหมาะสมกับความ ต้องการหรือความจำเป็นของแต่ละประเทศได้ ดังจะเห็นได้ว่าอินเดียซึ่งใช้ระบบ รัฐสภาเป็นหลักและนำเอาวิธีการบางอย่างของระบบประธานาธิบดีมาใช้ โดยให้ ศาลสูงสุดมีอำนาจชี้ขาดว่ากฎหมายของรัฐสภาหรือคำสั่งของประธานาธิบดีขัดกับ รัฐธรรมนูญเป็นโมฆะใ้บังคับมิได้ มาใช้ โดยเฉพาะวิธีการห้ามสมาชิก รัฐสภาเป็น รัฐมนตรีในขณะเดียวกัน นอกจากนี้รัฐธรรมนูญหลายฉบับไม่มีบัญญัติข้าราชการ ประจำเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะเดียวกันซึ่งก็เนื่องมาจากผู้ร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับนั้น ๆ ต้องการจะใช้สถาบันข้าราชการ เป็นเครื่องมือในการสร้างเสถียรภาพทางการเมือง ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเพียงส่วนเดียวเท่านั้น ความ เสียดสีของนักการเมืองและความเข้มแข็งของพรรคการเมืองต่างหากที่เป็นปัจจัย สำคัญที่จะช่วยทำให้การปกครองระบบประชาธิปไตยมีเสถียรภาพทางการเมือง

### ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต

อุดมคติที่เป็นประชาธิปไตยอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้ประเทศประเทศหนึ่ง เป็นประชาธิปไตย นอกจากจะมีการนำอุดมคตินั้นมาวางเป็นหลักการกำหนดกฎปกครอง ฉบับใด รูปการปกครองแบบประชาธิปไตยก็อาจมีอยู่แค่เพียงรูปแบบ แต่ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ฉนั้น ถ้าปราศจากสิ่งซึ่งปัจจัยที่สาม คือ การที่คนในสังคมที่มีการปกครอง แบบประชาธิปไตย มีจิตใจ มีค่านิยม มีบุคลิกภาพและวิถีทางการดำเนินชีวิตที่เป็นประชาธิปไตยด้วย



จิตใจ บุคลิกภาพ ค่านิยม และการดำเนินชีวิตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เป็นความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เรียกว่า วัฒนธรรมทางการเมือง (political culture)

วัฒนธรรมทางการเมือง มีความสำคัญต่อระบบการเมืองเป็นอย่างมาก เปรียบเสมือนสภาพแวดล้อมทางดินฟ้าอากาศที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ ถ้าเราจะเปรียบประชาธิปไตยว่าเป็นต้นไม้ชนิดหนึ่ง สมมติว่าเป็นต้นกุหลาบ เรามีความชอบ ความหวังที่จะมีต้นกุหลาบที่มีดอกสวยงาม นี้เรียกว่า เป็นต้นไม้ในอุดมคติของเรา ขึ้นต่อไปก็คือการไปหาต้นกุหลาบมาปลูกลง แต่กุหลาบจะงามสมความปรารถนาหรือไม่นั้น ย่อมอยู่ที่ดิน น้ำ และความเอาใจใส่ของเราด้วย ถ้าดินดี น้ำดี เราระมัดระวังตัวแมลง ให้ความสนใจไม่ทอดทิ้งมันเสีย โอกาสที่กุหลาบจะงอกงามก็มีมาก ความมั่นคงของประชาธิปไตยจึงประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ อุดมคติที่เป็นแบบประชาธิปไตย ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย และจิตใจที่เป็นประชาธิปไตย

ดร. ทินพัทธ์ นาคะตะ ไชยสุพลัดและวัฒนธรรมทางการเมือง หรือ การมีจิตใจแบบประชาธิปไตยไว้ในบทความ "ประชาธิปไตย-ความหมาย ปัจจัย เอื้ออำนวย และการสร้างจิตใจ" ดังนี้

๑. คนส่วนใหญ่ในสังคม จะต้องมียุคสมัยร่วมกัน ยอมรับ และสนับสนุนหลักการปกครองประชาธิปไตย เห็นพ้องตรงกันว่าอุดมคติและวิธีการของประชาธิปไตย นั้นดีกว่า เป็นที่พึงประสงค์กว่าอุดมคติ และวิธีการของการปกครองแบบอื่น เช่น แบบเผด็จการ เป็นต้น

๒. ทั้งผู้นำซึ่งเป็นผู้ที่รับมอบอำนาจการปกครองให้ทำการปกครอง และประชาชนจะต้องยึดมั่นในอุดมคติของประชาธิปไตย คือ เห็นความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล เชื้อมั่นในความเสมอภาคของบุคคล รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากความคิดความเชื่อของตน ออกถ้อยและให้โอกาส

บุคคลอื่นคิด และกระทำการตามความคิดความเชื่อของเขา แม่ว่าจะผิดแยก  
แตกต่างไปจากตน และตนไม่เห็นด้วยก็ตาม トラบเท่าที่ความเห็น หรือการกระทำ  
ของบุคคลอื่นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นการวิครอนสิทธิเสรีภาพของเขาเอง

๓. ผู้ที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จะต้องเคารพในกติกาของประชาธิปไตย  
ที่กำหนดไว้ด้วยความตกลงร่วมกัน และมีข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามกติกานั้น เช่น  
วิธีการตัดสินปัญหาข้อขัดแย้งด้วยการใช้เสียงข้างมาก ในขณะที่เดียวกันฝ่ายที่มีเสียง  
ข้างมากก็ต้องให้ความคุ้มครองแก่ฝ่ายข้างน้อย ไม่ใช่จะใช้วิธีจัดผู้ที่มีความเห็นอยู่  
ข้างน้อยออกไปจากระบบการเมือง หรือวิครอนสิทธิเสรีภาพของเสียงข้างน้อย เช่น  
ห้ามไม่ให้ทำการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดหรือดำเนินงานของฝ่ายที่มีเสียงข้างมาก ดังนั้น  
จะเห็นได้ว่าภายในระบบรัฐสภาเองก็มีการเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายค้าน  
(คือ พรรคที่มีเสียงข้างน้อยในสภา) ดังที่รัฐธรรมนูญไทยฉบับปัจจุบัน ก็ได้จัดให้มีวิธีการ  
ที่ให้พรรคการเมืองมีผู้แทนในคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ของสภาไปตามสัดส่วนของ  
จำนวนที่นั่งในสภา เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายข้างน้อยมีส่วนมีเสียงในการพิจารณา  
กฎหมายสำคัญ ๆ เมื่อมีการอภิปรายในสภา ประธานสภาที่ถึธรรมนิยมที่จะเปิด  
โอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนฝ่ายค้านอภิปรายสลับกันไปกับผู้แทนฝ่ายรัฐบาล เป็นต้น

๔. ผู้ที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จะต้องสนใจในกิจการของบ้านเมือง  
และสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแสดงออก  
ขั้นพื้นฐาน คือการไปลงคะแนนเสียง เมื่อมีการเลือกตั้ง ทั้งนี้ก็เพราะประชาธิปไตย  
นั้นเป็นการปกครองโดยประชาชน ประชาชนจะต้องสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการ  
ปกครองตนเอง จึงจะทำให้ระบบการปกครองแบบนี้มีความมั่นคง เนื่องจากประชาชน  
ให้ความสนใจที่จะดูแลรัฐบาล ซึ่งไ้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ แทนนั้นได้  
กระทำไปโดยสอดคล้องกับเจตนารมณ์ และผลประโยชน์ของประชาชนหรือไม่

๕. ผู้ที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จะต้องมีความสำนึกในหน้าที่พลเมือง  
ของตน ประชาธิปไตยนั้นเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อ  
ประชาชนก็จริง แต่ก็มีใ้หมายความว่า ประชาชนจะเรียกร้องสิทธิเสรีภาพอย่างเฉียว

โดยไม่นำพาต่อหน้าที่และความรับผิดชอบของพลเมืองค้าย หน้าที่ของพลเมืองใดแก่ การปฏิบัติตามกฎหมาย เคารพกฎหมาย การเสียภาษี การ เป็นทหาร เพื่อป้องกันประเทศ เป็นต้น สังคมประชาธิปไตยจึงจะดำรงอยู่ได้ โดยประชาชนให้ความสนับสนุนในการ กระทำหน้าที่ของพลเมืองที่ดี

๖. ผู้ที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จะต้องเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี มีความ ใฝ่หาใจในผู้อื่น ทั้งนี้เพราะระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยต้องอาศัยความ ร่วมมือซึ่งกันและกัน การมองผู้อื่นในแง่ดีทำให้เกิดความปรารถนาที่จะทำความ เข้าใจ ประนีประนอมกัน เมื่อเกิดความขัดแย้ง และที่สำคัญก็คือ ระบบประชาธิปไตยนั้น มักจะไม่รวดเร็วทันใจ แก้ไขปัญหาได้อย่างเฉียบขาดทันใจ เหมือนกับระบบเผด็จการ ก่อนที่จะตกลงใจในเรื่องใดจำต้องมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน พิจารณาผลดี ผลเสีย และมักจะเป็นการหาข้อยุติที่ยืดเยื้อและใช้เวลานาน ผู้ที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จึงต้องมีความหวังอยู่เสมอว่า มนุษย์สามารถใช้เหตุผลและความอดทนในการ พินิจ อุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ แทนที่จะเห็นว่าการแก้ปัญหาจะต้องทำกันอย่างรวดเร็ว แต่เพียงอย่างเดียว

๗. ผู้ที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย จะต้องรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์แบบที่เรียกว่า "ติเพื่อก่อ" ไม่ใช่ "ติเพื่อทำลาย" การ รู้จักวิพากษ์วิจารณ์นี้ทำได้ทั้งในระดับนอกระบบการเมือง เช่น ในครอบครัว โรงเรียน มหาวิทยาลัย และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในระดับภายในระบบการเมือง ซึ่งได้แก่การ วิจารณ์การปฏิบัติงานของราชการ เป็นการช่วยเหนี่ยวรั้ง และป้องกันการใช้อำนาจ อย่างเกินขอบเขต การมีความคิดเห็นเป็นของตนเองและกล้าแสดงออกเช่นนี้เป็นสิ่ง จำเป็น เพราะการที่ให้เสรีภาพทางคำต่าง ๆ ไว้โดยคนโดยทั่วไปไม่ต้องการใช้ เสรีภาพนั้นแล้วก็เท่ากับไม่เกิดผลอะไรเลย การขมคล้อยตามเชื่อฟังคนง่าย ๆ โดย ไม่คิดใคร่ครองหาเหตุผลด้วยตนเองนั้น เป็นช่องทางที่จะทำให้ผู้มีอำนาจปราศจาก การหัดทาน อาจทำอะไรไปในสิ่งที่ขัดกับผลประโยชน์ของประชาชนได้ การวิพาก วิจารณ์อย่างรับผิดชอบและมีเหตุผลนั้น เป็นหัวใจของการ ปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง

ซึ่งไม่มีในระบบเผด็จการ ความคิดและการกระทำทุกอย่างของผู้นำถือว่าเป็นสิ่ง  
ถูกต้อง และทุกคนจะต้องเชื่อตาม โดยคัดค้านวิพากษ์วิจารณ์ความคิดและการ  
กระทำของผู้นำเผด็จการนั้นไม่ได้เลย

ประการที่แปด ผู้ที่มีจิตใจ เป็นประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีบุคลิกภาพที่ไม่  
เป็นเผด็จการ การมีจิตใจหรือบุคลิกภาพแบบเผด็จการนั้นได้แก่ การมอบความ  
รับผิดชอบในทุกอย่างไว้ที่ผู้นำแต่เพียงคนเดียว เขาทำนองที่ว่า "เชื่อผู้นำ  
ชาติพันภัย" หรือ "ชาวพเจ้า (ผู้นำ) ขอรับผิดชอบแต่ผู้เดียว" เป็นต้น การนิยม  
การใช้อำนาจเด็ดขาดโดยไม่ฟังความเห็น หรือขอเรียกร้องจากผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับตน  
การอ่อนน้อมยอมจำนนต่อผู้นำอำนาจมากจนเกินไป การนิยมระบบเจ้าขุนมูลนาย ซึ่ง  
มีลักษณะที่ไม่ยอมรับในศักดิ์ศรีของบุคคล ไม่เชื่อมั่นในความเท่าเทียมกันของบุคคล  
การไม่ยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น ซึ่งรวมทั้งผู้ที่มีเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม  
ความคิดเห็น หรือศาสนาแตกต่างไปจากตน และการยึดมั่นในค่านิยมดั้งเดิมอย่าง  
ไม่เปลี่ยนแปลง ทั้ง ๆ ที่กาลเวลา และสภาพการที่รองรับค่านิยมดั้งเดิมนั้นได้เปลี่ยน  
ไปแล้ว

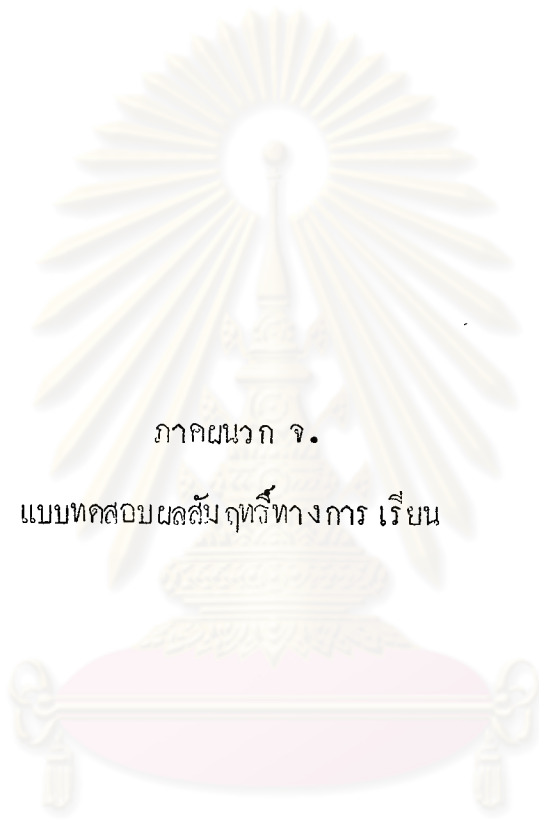
โดยสรุปแล้วผู้ที่มีจิตใจ เป็นประชาธิปไตยจะต้องมีคุณสมบัติดังกล่าวดังข้างต้น  
หรือที่ ดร. วิจัย คันศิริ เคยสรุปไว้ให้จ่างราย ๆ ในบทความชื่อ "คติพจน์ของ  
วิถีชีวิตประชาธิปไตย" ว่าผู้ที่มีจิตใจ เป็นประชาธิปไตยนั้นคือบุคคลที่ "เป็นนักฟังที่ดี  
เคารพศักดิ์ศรีผู้อื่น ไม่เป็นใหญ่ของส่วนใหญ่ ไม่เหี้ยมเถล"

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของประชาธิปไตย

จากการพิจารณาลักษณะของประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตมาแล้ว  
โดยละเอียดนี้ จะเห็นได้ว่าระบบการเมืองซึ่งประกอบไปด้วยรัฐธรรมนูญ รัฐสภา  
พรรคการเมือง การเลือกตั้งแต่เพียงอย่างเดียวนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบที่  
ใหญ่กว่านั้นคือ สังคม สถาบันทางการเมืองจึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย

สถาบันทางสังคมอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น ภายในสังคมหนึ่ง ๆ นั้น สถาบันต่าง ๆ ในสังคมมีความสัมพันธ์กันและติดต่อกันอย่างมาก อิทธิพลจากสถาบันในสังคมจึงมีผลต่อความรู้สึกนึกคิด และการปฏิบัติตน ตลอดจนเจตนานิยมของบุคคลที่มีชีวิตอยู่รวมกันในสังคมนั้น การที่คนเราจะมีจิตใจเป็นประชาธิปไตยจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับบทบาท และหน้าที่ของสถาบันทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว หากขึ้นอยู่กับสถาบันอื่น ๆ ในสังคมซึ่งมีอิทธิพลในการสร้างความคิดความเชื่อให้กับบุคคลด้วย การที่บุคคลในสังคมหนึ่งมีลักษณะนิยมเผด็จการ ไม่ใช่เพราะระบบการเมืองมีผู้นำที่ใช้อำนาจเด็ดขาดแต่เพียงอย่างเดียว เราจะต้องศึกษาไปถึงวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ระบบครอบครัว สถาบันการศึกษาวิธีการให้การศึกษอบรมสั่งสอนด้วย ว่าได้มีบทบาทและอิทธิพลในการกล่อมเกล่าจิตใจของเขาอย่างไร

เมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงสรุปได้ว่า ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีระบบสังคม สิ่งแวดล้อมของระบบการเมืองที่สอดคล้อง ช่วยในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นไปตามอุดมคติ และให้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยด้วย ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยจึงจะมั่นคงถาวร กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ทั้งระบบและทั้งบุคคลจะต้องเป็นประชาธิปไตยไปพร้อม ๆ กัน หรือถ้าสถาบันการเมืองมีวิธีการแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้แต่ละคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างในความคิดของผู้อื่น รู้จักคัดค้านปัญหาโดยใช้เหตุผลและความอดกลั้น มุ่งแสวงหาทางประนีประนอมกันอย่างสันติวิธี แต่สถาบันอื่น ๆ นอกกระบบการเมือง เช่น ครอบครัว และโรงเรียน ไม่ใช่ยึดมั่นในอุดมคติของประชาธิปไตย ไม่ใช่วิธีการของประชาธิปไตยในการดำเนินชีวิตประจำวันแล้ว เราก็จะมีระบบการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยแต่รูปแบบ เนื้อหายังเป็นอย่างอื่น ทำให้ระบบการเมืองนั้นไม่สามารถดำรงอยู่ได้นาน



ภาคผนวก จ.

แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มกราคม ๒๕๖๑

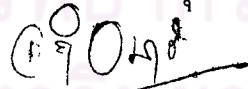
เรื่อง ขอความร่วมมือในการออกแบบสอบถามและแบบทดสอบ

เรียน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ก. และ ค. โรงเรียนวัดสุทธิสะอาด

คณาจารย์ อมศรีวัน นิสิตปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำลังทำวิจัยเรื่อง "การเรียนรู้ทางการ เมืองในลัทธิประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา : ศึกษาทดลองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ โรงเรียนวัดสุทธิสะอาด" ซึ่งต้องการได้ข้อมูลจากท่านมาทำการวิจัย แต่ผลของการวิจัย จะดีและมีประสิทธิภาพนั้นก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของท่านในการออกแบบสอบถาม ชูนี้ ผลในการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการทางการ เมืองในระบบ ประชาธิปไตย

ฉะนั้นจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมืออย่างดีจากนักเรียน เพื่อประโยชน์ต่อการวิจัย และขอขอบคุณอย่างยิ่งในการให้ความร่วมมือของท่าน

ขอแสดงความขอบคุณมา ณ ที่นี้



(นายกิติ อมศรีวัน)

ชุดที่ ๑

เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยใส่เครื่องหมาย  
ลงในช่องที่ท่านเห็นว่าถูกต้อง

๑. ปัจจุบัน (๒๕๖๑) ประเทศไทยมีการปกครองระบอบ .....
  - ก. ยังไม่เป็นประชาธิปไตย
  - ข. ประชาธิปไตย
  - ค. สมบูรณาญาสิทธิราช
  - ง. ไม่รู้
๒. สมัยกรุงสุโขทัยพระมหากษัตริย์ทรงปกครองประเทศ แบบ .....
  - ก. ประชาธิปไตย
  - ข. คนาธิปไตย
  - ค. พอปกครองลูก
  - ง. ไม่รู้
๓. หนังสือพิมพ์ มีทั้งดีและไม่ดี .....
  - ก. ดีก็เพราะ เขียนโดยรัฐบาล
  - ข. ดีก็เพราะ เป็นหูเป็นตาแทนประชาชน
  - ค. ไม่ดีก็เพราะรับใช้นายทุน
  - ง. ไม่รู้
๔. สหรัฐอเมริกาปกครองด้วยระบอบ .....
  - ก. เผด็จการพลเรือน
  - ข. ประชาธิปไตย
  - ค. สมบูรณาญาสิทธิราช
  - ง. ไม่รู้
๕. รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยมี ๒ รูปแบบ แต่ที่สำคัญ ๓ รูปแบบ คือ...
  - ก. แบบประธานาธิบดี แบบกึ่งประธานาธิบดีและรัฐสภา
  - ข. แบบรัฐสภา แบบพระมหากษัตริย์แบบกึ่งรัฐสภา
  - ค. แบบทหาร แบบพลเรือน แบบผสม
  - ง. ไม่รู้
๖. ประชาธิปไตย หมายถึง .....
  - ก. ความเสมอภาคกัน
  - ข. การปกครองโดยประชาชน ของประชาชน เพื่อประชาชน
  - ค. เสรีภาพอันไม่มีขอบจำกัด
  - ง. ไม่รู้





๑๔. การเดินขบวนประท้วงรัฐบาล เป็นการ .....

- ก. ก่อให้เกิดความวุ่นวาย
- ข. เรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ที่เราควรได้ แม้จะผิดกฎหมายก็ควรทำ
- ค. ใช้สิทธิและเป็นการแสดงออกที่เป็นปกติวิสัยในประเทศประชาธิปไตย
- ง. ไม่รู้

๑๕. ผู้นำที่ดี ควร .....

- ก. เปิดโอกาสให้คนอื่นได้แสดงความสามารถบ้าง
- ข. เป็นผู้นำคอบไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะแตกายไปเอง
- ค. ทำงานใหม่ ๆ เพราะอยากเป็นผู้นำ
- ง. ไม่รู้

๑๖. กฎหมายที่ดีคือ .....

- ก. คนจนทำผิดต้องติดคุก เพราะไม่มีเงินสู้คดี
- ข. คนรวยทำผิดไม่ต้องติดคุกเพราะเสียเงินแทนได้
- ค. ทั้งคนจนคนรวยทำความผิดต้องติดคุกทั้งนั้น
- ง. ไม่รู้

๑๗. ในระบอบประชาธิปไตย การตัดสินใจทำอะไรอยู่ที่ .....

- ก. หัวหน้าเป็นสำคัญ
- ข. เสียงข้างมากเป็นสำคัญ
- ค. อยู่ที่ใครก็ได้แล้วแต่โอกาส
- ง. ไม่รู้

๑๘. ที่ว่าทุกคนมีความเสมอภาคในทางการเมือง หมายถึง .....

- ก. คนจน หรือคนรวยต่างก็มี ๑ เสียงเท่ากัน
- ข. ใครจะไปใช้สิทธิก็ได้ ไม่ไปก็ได้
- ค. ทุกคนมีสิทธิสมัคร เป็น ส.ส. ได้
- ง. ไม่รู้

๑๙. คนรวยเท่านั้น ควรผูกขาดทางการเมือง ถูกหรือผิด...

- ก. ถูก เพราะคนรวยมีเงินมาก
- ข. ผิด เพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป
- ค. จะว่าถูกก็ถูก จะว่าผิดก็ผิด
- ง. ไม่รู้

๒๐. อำนาจสูงสุด คือ อำนาจ .....

- |            |                      |
|------------|----------------------|
| ก. อธิปไตย | ข. เอาคนไปยิงเป้าได้ |
| ค. ปฏิวัติ | ง. ไม่รู้            |

๒๑. อำนาจอธิปไตย มาจาก .....

- |                   |               |
|-------------------|---------------|
| ก. ปวงชนส่วนใหญ่  | ข. คณะปฏิวัติ |
| ค. พระเจ้าแผ่นดิน | ง. ไม่รู้     |

๒๒. กฎหมายสูงสุด คือ .....

- |                     |               |
|---------------------|---------------|
| ก. กฎหมายอาญา       | ข. กฎหมายทหาร |
| ค. กฎหมายรัฐธรรมนูญ | ง. ไม่รู้     |

๒๓. กฎหมายรัฐธรรมนูญมีประโยชน์ คือ .....

- |  |
|--|
| ก. เป็นหลักประกันในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน |
| ข. สร้างความชอบธรรมให้แก่ผู้ปกครอง                 |
| ค. เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของรัฐบาล              |
| ง. ไม่รู้  |

๒๔. ประเทศที่มีพระมหากษัตริย์และมีการปกครองแบบรัฐสภา พระมหากษัตริย์ทรงทำหน้าที่ .....

- |                                 |                               |
|---------------------------------|-------------------------------|
| ก. เป็นผู้บริหารราชการแผ่นดิน   | ข. เสด็จออกเยี่ยมเยียนประชาชน |
| ค. ทางพิธีการ หรืองานพิธีต่าง ๆ | ง. ไม่รู้                     |

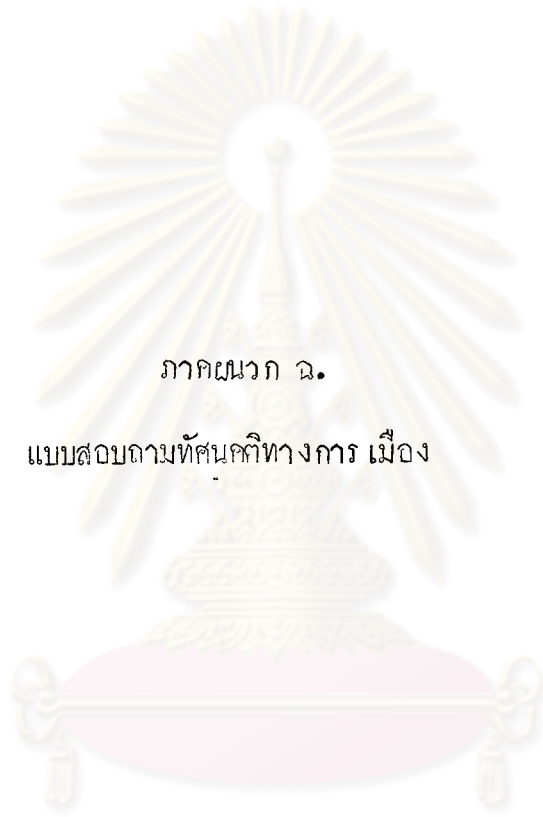
๒๕. ใคร เป็นผู้ออกกฎหมาย ในประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ...

- |                   |                 |
|-------------------|-----------------|
| ก. พระเจ้าแผ่นดิน | ข. นายกรัฐมนตรี |
| ค. รัฐสภา         | ง. ไม่รู้       |

๒๖. ประเทศไทยในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๑) ใครทำหน้าที่บริหารประเทศ .....

- |                   |                 |
|-------------------|-----------------|
| ก. พระเจ้าแผ่นดิน | ข. นายกรัฐมนตรี |
| ค. รัฐสภา         | ง. ไม่รู้       |





ภาคผนวก ฉ.

แบบสอบถามทัศนคติทางการ เมือง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลือกข้อที่นักเรียนเห็นควมมากที่สุดเพียงข้อเดียว ได้เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อ  
ที่ท่านเห็นควมมากที่สุด

๑. งานพัฒนาการ โรงเรียนเป็นงานที่น่าเบื่อหน่าย
  - ก. เห็นควมอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควม
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควม
  - จ. ไม่เห็นควมอย่างยิ่ง
๒. ชาวเขาจะหลีกเลี่ยงการประชุม ถ้าเห็นว่าได้รับประโยชน์ไม่คุ้มค่า
  - ก. เห็นควมอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควม
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควม
  - จ. ไม่เห็นควมอย่างยิ่ง
๓. คนที่ทำงานของส่วนรวมอย่างเกียวก่อนมีความสามารถ คือ คนโง่ที่ถูกหุดอกให้ทำงาน
  - ก. เห็นควมอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควม
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควม
  - จ. ไม่เห็นควมอย่างยิ่ง
๔. เมื่อทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ หลายคน ยับเราไม่รับผิดชอบเพื่อน ๆ ก็รับผิดชอบแทน
  - ก. เห็นควมอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควม
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควม
  - จ. ไม่เห็นควมอย่างยิ่ง
๕. การให้คะแนนของครูส่วนมากไม่ยุติธรรม
  - ก. เห็นควมอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควม
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควม
  - จ. ไม่เห็นควมอย่างยิ่ง
๖. การเห็นแก่ตัว เป็นสิ่งหนึ่งที่เราต้องทำในสังคมปัจจุบัน
  - ก. เห็นควมอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควม
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควม
  - จ. ไม่เห็นควมอย่างยิ่ง
๗. ชาวเขาจะถนอมตัว เมื่อกลุ่มมอบหมายให้ทำงานในสิ่งที่เขาไม่สนใจ
  - ก. เห็นควมอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควม
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควม
  - จ. ไม่เห็นควมอย่างยิ่ง

๘. ประชาชนไม่ควรเสียชีวิตถึงชีวิตเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน เพราะมีรายได้น้อย
- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควย
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควย
  - จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๙. การทำงานเป็นกลุ่มจะเสียเวลามากและได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า
- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควย
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควย
  - จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๑๐. ขาพี่เจอรารถเมล์เสีย เมื่อเพื่อนร่วมงานทำผิดพลาด
- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควย
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควย
  - จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๑๑. มนุษย์ควรใช้ปัญญาเพื่อความอยู่รอดของคน ถึงแม้จะใช้ในทางที่ผิดก็ตาม
- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควย
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควย
  - จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๑๒. เมื่อประกาศนโยบายบางอย่าง บางครั้งต้องทดลองดูบ้างเพื่อให้ขายของได้
- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควย
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควย
  - จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๑๓. หากพรรคพวกไว้ใจมาก เมื่อจะมีการยกมือออกเสียงเพื่อสนับสนุนความคิดของพวกเรา
- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควย
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควย
  - จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๑๔. ทำงานโดยใช้ความรู้ให้ดีที่สุดดีกว่าทำงานตามคำสั่งของหัวหน้า
- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควย
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควย
  - จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๑๕. คนที่เรียนจากโรงเรียน มีความรู้มากกว่าคนที่เรียนด้วยตนเองนอกโรงเรียน
- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง
  - ข. เห็นควย
  - ค. ไม่มีความเห็น
  - ง. ไม่เห็นควย
  - จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง

๑๖. คนที่คิดทำวิทยุคนแรก ก็นายกของ การกัมทำวิทยุในปัจจุบัน

- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง

๑๗. การ คิคริ เริ่ม กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนครมาจากความคิดของครู

- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง

๑๘. คนอื่นผลิตของขึ้นมาหากไปก็จริง เราไม่ควรสนใจ

- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง

๑๙. ข้าพเจ้า เรียนชั้นประถม เพื่อจะไปต่อชั้นมัธยม

- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง

๒๐. สิ่งที่คุณสอน เป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งหมด

- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง

๒๑. ข้าพเจ้า เชื่อความคิดของครูพอ ๆ กับความคิดของเพื่อน

- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง

๒๒. คนที่ เปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่น เป็นคนไม่น่า เชื่อถือ

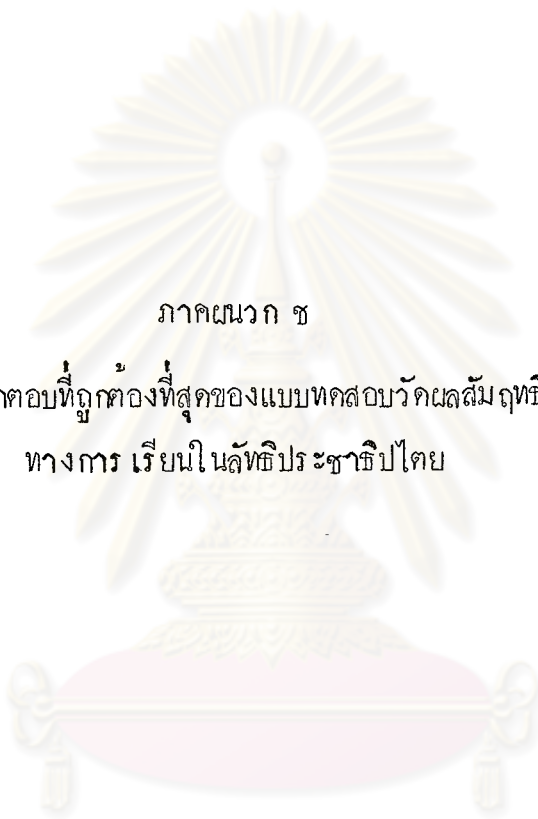
- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง

๒๓. ข้าพเจ้า เกิดยากคนที่แต่งงานกับคนที่ทางศาสนา

- ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง



๒๔. ข้าพเจ้ายากใจจังหวัดที่ข้าพเจ้าอยู่มีคนนับถือศาสนาเดียวกับข้าพเจ้า  
 ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
 ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๒๕. ข้าพเจ้าเห็นใจพวกที่เคียดแค้นทั้งหลาย  
 ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
 ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๒๖. คนที่ทำผิดถึงแม่จะให้โทษก็ทำผิดอีก  
 ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
 ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๒๗. การละเมิดสิทธิของผู้คนบางเป็นบางครั้ง เพื่อรักษามลประโยชน์ของเรา  
 ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
 ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๒๘. ข้าพเจ้ารู้สึกอับอาย ถ้าต้องเจอกับคนที่หน้าตาซีเหร  
 ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
 ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๒๙. คนพิการที่ช่วยตัวเองไม่ได้ ไม่ควรมีชีวิตอยู่นาน ๆ เพราะอยู่ต่อไปก็ไม่มีประโยชน์  
 ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
 ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
๓๐. ข้าพเจ้าไม่สบายใจที่ต้องทำอะไร ตามกฎหมายบ้านเมือง เพราะกฎหมายมีมกเกินไป  
 ก. เห็นควยอย่างยิ่ง      ข. เห็นควย      ค. ไม่มีความเห็น  
 ง. ไม่เห็นควย      จ. ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง



ภาคผนวก ช

แสดงคำตอบที่ถูกต้องที่สุดของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์  
ทางการ เรียนในลัทธิประชาธิปไตย

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

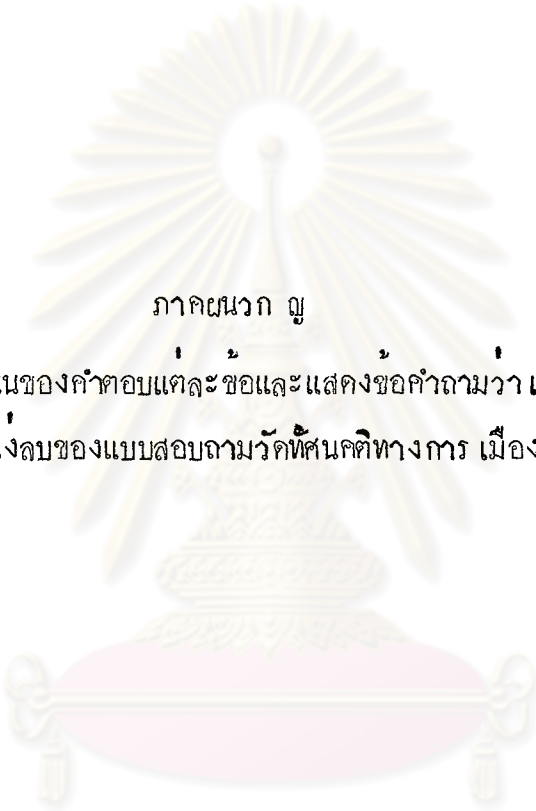
แสดงคำตอบที่ถูกทวงที่สุดของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการ เรียนในหลักสูตรวิชาชีพไทย

ข้อที่	คำตอบที่ถูกทวงที่สุด			
	ก	ข	ค	ง
๑	✓		✓	
๒	✓	✓		
๓	✓	✓	✓	
๔		✓	✓	
๕		✓	✓	
๖	✓	✓	✓	
๗	✓	✓	✓	
๘	✓	✓	✓	
๙	✓	✓	✓	
๑๐	✓	✓	✓	
๑๑	✓	✓	✓	
๑๒	✓	✓	✓	
๑๓	✓	✓	✓	
๑๔	✓	✓	✓	
๑๕	✓	✓	✓	
๑๖	✓	✓	✓	
๑๗	✓	✓	✓	
๑๘	✓	✓	✓	
๑๙	✓	✓	✓	
๒๐	✓	✓	✓	

หมายเหตุ แต่ละข้อมีคะแนนเต็ม = ๑ คะแนน

ตอบผิดได้ = ๐ คะแนน



ภาคผนวก ญ

แสดงจำนวนคะแนนของคำตอบแต่ละข้อและแสดงข้อคำถามว่า เป็นแฉวง  
หรือแฉงของแบบสอบถามวัดทัศนคติทางการ เมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แสดงจำนวนคะแนนของคำตอบแต่ละข้อและแสดงข้อคำถามว่า เป็นในแง่บวก

หรือในแง่ลบของแบบสอบถามวัดทัศนคติทางการ เมือง

ข้อที่	จำนวนคะแนน				
	ก	ข	ค	ง	จ
๑	๑	๒	๓	๔	๕
๒	๑	๒	๓	๔	๕
๓	๑	๒	๓	๔	๕
๔	๑	๒	๓	๔	๕
๕	๑	๒	๓	๔	๕
๖	๑	๒	๓	๔	๕
๗	๑	๒	๓	๔	๕
๘	๑	๒	๓	๔	๕
๙	๑	๒	๓	๔	๕
๑๐	๑	๒	๓	๔	๕

หมายเหตุ

- ก หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ข หมายถึง เห็นด้วย
- ค หมายถึง ไม่มีความเห็น
- ง หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- จ หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ประวัติผู้เขียน



นายกิตติ อมตชีวิน เกิดเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๔๓ ที่บ้านเลขที่ ๕๐ หมู่ ๓ ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี สำเร็จปริญญาครุศาสตรบัณฑิต จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา ๒๕๖๗ เข้าศึกษาต่อสาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา ๒๕๖๘ และสำเร็จการศึกษาเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๗๒.



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย